49րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1287 Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 5/18 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1905 18 ՐԷՃԷՊ 1323 – 5 ԽԼՈՒԼ 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Բապը Ալի Ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖՔԵԱՐ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیه یومی وسیاسی غزته در
صاحب امتیازی : اوهانس قیصر
اداره خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԽԱՀՈՒԷԻՆ ԲԱՐԻՔՆԵՐԸ ՄԱՐԴՈՒՆ ԿԱԶՄԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆԸ ՎՐԱՅ

Մեր այսօրուան գործածած խահուէն անծանօթ էր հիներուն, քանի որ 15րդ դարուն մէջ է միայն որ այս նիւթին կազդուրիչ յատկութիւնները ճանչցուեցան շնորհիւ Եէմէնի շրջականները գըտնուած արաբ հովիւի մը։

Խահուէին գործածութիւնը Արաբիայէն քիչ քիչ տարածուեցաւ բովանդակ Արեւելքի մէջ, բայց երկար ատեն Կ. Պոլսոյ հարուստ անձնաւորութիւնք միայն վայելեցին զայն։

Ետքերը, անշուշտ ճամբորդներու համար, հաստատուեցան հանրային սըրճարաններ, ուր կ'երթային այս նորաձեւ ու յորդի ըմպելին գործածելու համար։

Պատմութիւնը կը սորվեցնէ մեզի որ առաջին սրճարանները հաստատուեցան Թուրքիոյ մէջ և 1554էն սկսեալ, Կ. Պոլսոյ սրճարաններուն մէջ կը յաճախէին հետաքրքիր օտարականներ, Եւրոպայի մէջ անծանօթ եղած այս ըմպելիին համը առնելու համար։ Արդարեւ երկու դար ետքն էր որ խահուէն ծանօթացաւ և տարածուեցաւ Արեւմուտքի մէջ։

Ֆրանսացի անուանի ուղեւորը, Ժան Թէվնօ, դէպ ի Արեւելք իր երկար ճամբորդութենէն դարձին (1668), առաջին անգամ ըլլալով Բարիզի մէջ խահուէ մատուցեց իր մտերիմ բարեկամներուն։ Անկէ ետքը, արեւելեան այս ըմպելիին արդարացի համբաւը տարածուեցաւ բովանդակ Ֆրանսայի մէջ։ Սակայն կրնանք ըսել որ այն թուականին, խահուէ գործածող մարդը կը յիշուէր այնպէս ինչպէս այսօր կը յիշուի Բեքին կամ Հօնօլուլու գտնուած մէկը։

Սրճարան կոչուած առաջին հաստատութիւնը Բարիզի մէջ հաստատուեցաւ 1672ին, Սէն Ժէրմէն տօնավաճառին մէջ Պոլսեցի Բասքալ անունով մէկու մը ձեռամբ։ Բոլոր Բարիզցիները հոն կը հաւաքուէին և զուարթօրէն կը խմէին թրքական խահուէն, փոքր գաւաթներու մէջ դրուած։ Նոյն իսկ պահ մը նորաձեւութեան կարգ անցաւ խահուէն, այնպէս որ Բարիզի ամէնէն ազնուական ու վայելչասէր անձերն ալ Փայլ oՖլօֆ էօֆին առնելու կուգային այս արեւելեան Քօֆի հաուզին մէջ։

Այս մեծ յաջողութենէն ետքը, սըրճարանները ընդհանրացան և 18րդ դարուն մէջերը, Բարիզի մէջ հաստատուած սրճարաններուն թիւը 600ի հասաւ։

Ըսենք սակայն որ առաջուան սրճարանները արդի սրճարաններուն չէին նմաններ և միայն խահուէ կարելի էր խմել հոն, և ժամադրավայր եղած էր գիտուններուն որոնք գրականութեան, գեղարուեստներու, և գիտութիւններու վրայ կը վիճէին։ Դժբախտաբար այս հաստատութիւնները հիմա բոլորովին տարբեր կերպարանք մը առած են և եղած են ամէն տեսակէտով ստուգիւ վտառողջ տեղեր ուր երիտասարդները կը փութան հաւաքուիլ գեղխութեան համար։ Այս անգործ մթնոլորտին մէջ, փոխանակ աշխատութեան, քննադատութեան և վիճաբանութեան ճաշակը առնելու, ինչպէս երբեմն առիթ կը գտնեն ծուլանալու, վատթարանալու, միւս կողմէ, եւ աւելի ցաւալի է տեսնել որ երբեմնի սրճարանները, ուր միայն խահուէ կը մատակարարուէր, այսօր եղած են այնպիսի վայրեր ուր գինիէն ամէն տեսակ ըմպելիներէն ըսկըսեալ մինչեւ ամէնէն աստրին ալքոլները, ինչպէս ապսէնթ, ամէր, վէրմութ և ուրիշ հազար տեսակ վարնոց ըմպելիներ կը ծախուին, առանց նկատի առնելու այս վտանգաւոր ըմպելիներուն տեսակները։

Խահուէին և անոր Եւրոպա ներմուծման պատմութիւնը ընելէ ետք մարդուն կազմաւորութեան վրայ անոր առաջ բերած արդիւնքները ուսումնասիրենք հիմա։

Խահուէին գլխաւոր ազդեցութիւնը մեր կազմաւորութեան վրայ՝ աւելի վառ երեւակայութիւն մը տալ է մեր ուղեղին, դիւրացնելով հանդերձ մտաւորական աշխատանքը և կանոնաւորելով ուղեղին պաշտօնավարութիւնը։ Գաղափարները աւելի պայծառ, աւելի որոշ կ'ըլլան, երեւակայութիւնը աւելի գործօն և աւելի ապահով կ'ըլլայ եւ մտքին յօրինումները շատ աւելի արագութեամբ կը կազմուին։ Յիշողութիւնը երբեմն զարմանալի գործունէութիւն մը կը ստանայ, գաղափարներն ու խօսքերը շատ աւելի դիւրութեամբ և վայելչութեամբ կը յորդին քան սովորական ատեն։ Այս ըմպելիին շնորհիւ, միտքն աւելի ազատ, աւելի զուարթ կ'ըլլայ և բարեկեցութեան զգացում մը կուտայ զայն մէթօտիկ կերպով գործածողներուն։ Խահուէին այս անվիճելի յատկութեանցը համար է որ Եւրոպայի մէջ շատ բրօֆէսօրներ սովորութիւն ունին իրենց բանախօսութիւններու միջոցին քովերնին դնել գաւաթ մը խահուէ։ Մնդզաբանութեան գիտուն վարպետ, Բրօֆ. Բինար իր դասերուն չէր սկսեր մինչեւ որ քանի մը ումպ չառնէր ֆըրանսական ձեւով պատրաստուած խահուէին որմէ խոշոր գաւաթ մը լեցուն կը պահէր միշտ գրասեղանին վրայ։

Բարեկեցութեան այս զգացումը, որ արդիւնք է խահուէին մեթոտիկ և բանաւոր գործածութեան, միայն ուղեղին շուրջը չի սահմանափակուիր, այլ մեր ամբողջ կազմաւորութեան վըրայ, այնպէս որ մարմնական գործունէութիւնը դիւրացնելով հանդերձ, գէթ մասամբ կ'անհետացնէ յոգնութեան զգայնութիւնը։

Ճիշդ այս գեղեցիկ արդիւնքներուն համար է որ արեւադարձային երկիրներ բնակող Եւրոպացիք խահուէին գործածութեան մէջ կը գտնեն այրեցեալ և հեղձուցիչ տաքութեան դիմադրելու միջոց մը։ Արդարեւ, այդ երկիրներուն մէջ գաւաթ մը խահուէն զովութիւն կը պատճառէ։ Ուրեմն խահուէն խիստ օգտակար ըմպելի մըն է, մանաւանդ երբ չափազանցութիւն չգործուի։

Միւս կողմէ, Տքք. Լարիքի և Բաբիգոյի յայտարարութիւններէն գիտենք որ յաճախակի յոգնութեանց միջոցին խահուէն բացարձակապէս անհրաժեշտ կ'ըլլայ, եր ալքօլաքաններուն կամ գըլխաւոր ազդակներուն շնորհիւ ազդեցիկ արդիւնք մը առաջ բերելով մարմնոյն վրայ և մասամբ անհետացնելով նեղութիւնն և նշտապատութիւնը որոնք չափազանց աշխատութենէ մը կամ արագ վազքէ մը առաջ կուգան։

Խահուէն, չափաւոր քանակութեամբ առնելով, կը մարսէ ուղեղային աշխատութիւնը, ըսինք։ Շատ ճիշդ է այս։ Բայց եթէ չափազանց քանակութեամբ առնուի, հակառակը տեղի կ'ունենայ։ Մտածումները կը ծանրանան, կը ծուլանան։ Եւ յետոյ, ընդունելու չենք որ միայն խահուէին չափազանց գործածումը չընդարմացներ ուղեղային գործունէութիւնը։ Բոլոր գրգռիչ ըմպելիները, առանց բացառութեան, այս արդիւնքը առաջ կը բերեն երբ գործածողը գլէ անցնի արտօնեալ քանակութեան սահմաններէն անդին։ Հետեւաբար՝ խահուէն չէ որ դատապարտուելու արժանի է, այլ անոր չափազանց գործածումը։

Ուրեմն, ուղեղային աշխատութեան մը սկսելէն առաջ չափաւոր քանակութեամբ առնուած խահուէն օգտակար ընկեր մը կ'ըլլայ աշխատութեան, և ասոր համար է որ Ֆրանսացիք մտաւորական ըմպելի անունը տուած են անոր։ Այս երեւութիւնը հաստատող պարագան սա է որ անուանի մատենագիրներուն մեծագոյն մասը խահուէ գործածող եղած են։ Ֆոնդընել, Վոլթէր և Պիւֆոն շատ կը գործածէին, գրեթէ չափազանց։ Ասոր համար է որ իրենց գրուածքներուն մէջ պայծառութիւն մը և խանդավառութիւն մը կը նշմարուի։

Նաւապետ Բառի, Անգլիացի այս մեծ ուղեւորը, որ բժիշկի մը զաւակ էր և շատ լաւ գիտէր խահուէին կազդուրիչ յատկութիւնները, Արքտիք Բեւեռ ճամբորդած ատեն, իր նաւազներուն մէկ մասին լոկ խահուէ տուաւ և միւս մասին՝ ռոմ։ Այս փորձէն տեսնուեցաւ որ միայն խահուէ գործածող նաւազները շատ աւելի հուժկու առողջութիւն մը ունեցան քան թէ անոնք որ միայն ռոմ կը գործածէին։ Եւ յետոյ, ամէն մարդ գիտէ այսօր որ Զուիցերիոյ լեռներէն և մասնաւորապէս Մօն Պլանէն վեր ելնողներուն առաջնորդները միայն խահուէ կը տանին իրենց հետ յոգնութեան և ցուրտին դիմադրելու համար։

Միւս կողմէ, ճաշէն ետք առնուած խահուէն հզօրապէս կ'օժանդակէ մարսողութեան։ Անոր ազդեցութեան տակ, մարսողական աշխատութիւնը կը կատարուի աւելի կատարեալ և աւելի արագ կերպով։ Ասոր համար է որ խահուէին միւս յատկութիւններուն վրայ կրնանք աւելցնել նաեւ առաջնակարգ մարսողական մը ըլլալու առաւելութիւնը, մասնաւորապէս երբ տաք վիճակի մէջ խմուի։ Մնաց որ խահուէն չափաւորապէս գործածուելով ստամոքսը կը տաքցնէ հաճելիօրէն, կենդանութիւն կուտայ ընդերքին և արեան շրջաբերութիւնը կ'ոգեւորէ։

Սակայն տղաքը երբեք խահուէ գործածելու չեն, որովհետեւ անիկա չափազանց գրգռում առաջ կը բերէ տակաւին պէտք եղած կերպով չկազմուած այդ էակներուն վրայ։ Կարելի է սակայն քիչ մը խահուէ տալ անոնց երբ չափահասութեան տարիքը թեւակոխեն, բայց բանաւոր է սպասել որ այդ շրջանը անցնի։

Գալով ծերուններուն, կրնան գործածել խահուէն, բացի անոնցմէ որոնք սրտի կամ ջիղի հիւանդութիւն ունին։ Խահուէ գործածելու են մանաւանդ անոնք որ յիսուն տարեկանին հասած են ու կորովի և ոյժի, մանաւանդ քունի պէտք ունին։

Ծխախոտ գործածողներն ամէնէն աւելի պէտք ունին խահուէին, որուն հրաշալի ազդեցութիւնը կը մեղմացնէ ծխախոտին առաջ բերած յամր թունաւորումը։ Այս պարագային մէջ խահուէն խառն ազդեցութիւն մը կ'ունենայ, թէ՛ իր գրգռականութեամբ կը մարտընչի ծխախոտին առաջ բերած մըտաւորական անկարգութեանց հետ և թէ ծխախոտին ալքոլակերպներուն, ինչպէս նիքօդինին հետ կը կազմէ անլուծելի կամ քիչ լուծելի բաղադրութիւններ որոնք թունաւոր ազդեցութենէ զերծ են։ Ուրեմն խահուէն ո՛չ միայն օգտակար է ծխողներուն, այլ և անհրաժեշտ։

Խահուէին գործածումը յանձնարարելի է նաեւ ալքօլամոլներուն, ալքոլին առաջ բերած գրգռութեան տեղ դնելով գրեթէ նոյնչափ ազդու, բայց ոչ վտանգաւոր գրգռութիւն մը։ Շատ երկար ատեն չարաչար գործածած են խահուէն և մեծ վնաս մը տեսած չեն։ Էլիզապէթ Տիւրիէն, որ 114 տարեկան հասակին մէջ սուր միտք մը ունէր օրական մինչեւ 40 գաւաթ խահուէ կը խըմէր։ Մէկ խօսքով, խահուէն իր գլխաւոր սնունդն էր։ Ֆօնդընէլ, որ շատ խահուէ կը գործածէր, աւելի քան հարիւրամեայ մեռաւ։ Երբ իրեն կ'ըսէին որ խահուէն թոյն է, կը պատասխանէր, «—Եթէ խահուէն թոյն է, իմ անձս օրինակը կը ցուցնէ որ շատ յամրազդեցիկ թոյն մըն է»։ Գալով Վօլթէրին, որ նոյնպէս շատ խահուէ կը գործածէր, այն ըմպելիին մէջ գտնելով մտքի ու մարմնի երիտասարդական կորով մը, մինչեւ 84 տարու ապրեցաւ։

Սակայն այս օրինակները ամենեւին չեն կրնար կանոն մը ըլլալ։ Եթէ մեր յիշած անուանի մարդիկը նշանաւոր երկասիրութիւններ արտադրած են այնպիսի տարիքի մը մէջ ուր մեր օրերը ապրող մարդիկ արդէն շատոնց կը ջանան հանգիստ առնել թէ՛ ֆիզիքապէս և թէ բարոյապէս, կարծեմ չկայ մէկը որ Ֆօնդընել մը, Վօլթէր մը ըլլալ ուզելու չափ առաջ տանի իր յաւակնութիւնը։

Ուստի, մեր կլիմաներուն տակ, ամենեւին պէտք չէ չափազանցութիւն գործել։ Խահուէին չափաւոր գործածութիւնը կրնայ խիստ օգտակար ըլլալ մեր իմացական և ֆիզիքական ոյժերը կազդուրելով։ Բայց երբ չափազանց գործածուի և վնաս առաջ գայ, այն ատեն խահուէն դատապարտելու չէ, այլ այն մարդը որ չարաչար կը գործածէ զայն։ Անքունութիւնը, տժգունութիւնը և նիհարութիւնը ո՛չ թէ խահուէին այլ անոր չափազանց գործածութեան վերագրելի են։ Այս ըմպելին, որ մտաւորական ըմպելի կոչուած է արդարապէս, չափաւորութեամբ գործածուելով շատ բարերար արդիւնքներ առաջ կը բերէ մեր կազմաւորութեան վրայ։

Ուրեմն այս ուսումնասիրութենէն կրնանք հետեւցնել որ խահուէն, չափաւորութեամբ և յարմար ատեն գործածուելով, մարդուն կազմաւորութեանը վրայ առաջ կը բերէ մարմնական ոյժ և մտաւորական կորով։

ՏՈՔԹ. ՎԱԼԱՆԹԻԷՆ ՆԱԼԲԱՍ
Բարիզի Բժշկ. Կաճառէն
եւ բժիշկ պարսկ. դեսպանատան

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

16 Սեպտեմբեր 1905

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	99 60
Րէժի	(Tab. Turcs)	414 —
Օսմ. Միացեալ	(R. Nv. Unif.)	93 40
Նրկաթուղի	(Lots Turcs)	137 50
Պանք Օթթ.	(Banque Ott.)	610 —
Թրանսվալ	(Transvaal)	88 —

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿՈՎԿԱՍԻ ՓՈԽԱՐՔԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Կովկասի փոխարքայ կոմս Վարանցով Տաշքով իր հրաժարականը ղրկած է Զարին։

Տէյլի Թ. ռնիֆ կ'ըսէ թէ Զարը կոմս Վարանցով Տաշքովի տեղ Կովկասի Փոխարքայ անուանած է Լուի Նաբոլէոն Պօնաբարդ իշխանը, որ երկար տարիներէ ի վեր Թիֆլիզի զինուորական հրամանատարն է։

Նոր Փոխարքայ իշխանը Զարին կողմէ մասնաւոր ունկնդրութեան մը արժանանալով իր նոր պաշտօնին մասին հրահանգներ առացաւ։

Նաբոլէոն իշխան հինգշաբթի օր պիտի մեկնէր Կովկաս, իր պաշտօնին ձեռնարկելու համար։

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ֊ՃԱՊՈՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Գրեց՝ ԿԱԲՐԻԷԼ ՀԱՆՕԹՕ
Արտաքին գործոց նախկին նախարար Ֆրանսայի

Կարելի էր կարծել թէ հաշտութիւնը ընդհանուր թուլացումի մը նշանը պիտի ըլլայ. բայց չէ։ Պատերազմի դաշտին վրայ երկու հակառակորդները տակաւին իրար կը չափեն ակնարկով։ Կարծես թէ Ռուսք և Ճափոնցիք չեն ուզեր զէնքերը իրենց ձեռքէն թողուլ։ Ըսել է թէ հաշտութիւնը դիւրաւ պիտի չգայանայ։ Խաղաղութեան և երաշխաւորութեան կուսակիցները պէտք է նկատի առնեն այս պարագան։ Խաղաղութիւնը նորէն պատերազմ ըսել է։ Ոչ միայն ազգութիւնները փութով առաջ կը տանին սպառազինութեանց քաղաքականութիւնը, այլ նոյն իսկ դիւանագիտութիւնք չաւարտեց իր գործը Բորթսմութի մէջ, այլ նորէն կը սկսի պատրաստել յարձակողականի և պաշտպանողականի այն զօրաւոր գործիքները որոնք դաշնակցութիւն կը կոչուին։ Անգլիա իր ժիր ու նախատեսող հանճարովը, Անգլիա որ բառերու հետ չի խաղար, Նախաձեռնութիւնը ստանձնեց։ Երկրորդ յաղթողին հետ, Ճափոնի հետ, այսինքն՝ այն ազգութեան հետ՝ որ անակնկալ յաջողութիւններով աշխարհի մէջ տարածեց իր դիմադրութեան դասերը. դաշնակցութիւն մը կը կնքէ՝ տեւական դաշնագիր մը, որ, ինչպէս կ'ըսուի, իրաց վիճակին պահպանութիւնը նուիրագործելով հանդերձ, ամէնէն աւելի ազդեցութեան բաժանում մը կը հաստատէ։ Այս առա-

---

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 64

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՓԱՐԱՅՈՎ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԸ.

ՈՒՐ ԼԱՎԱՌԷՏ ԿԸ ՄԵՌՆԻ

Լավառէտ վարկեան մը չափ մնաց այս երկիւղալից կացութեան մէջ։ Ետքը նկատելով որ ձայնը Վէնսընդի կողմէն կուգայ, ատրճանաբար փարատեց երկիւղը և հասկցաւ որ գինովը կը զառանցէր։ Լավառէտ Չինացիին դագաղը բաց ձգելով, Վէնսընդի քով եկաւ, ու անոր ձեռքէն առնելով բանալիներու տրցակը, դագաղին քով վերադարձաւ։ Հազար տեսակ դժուարութիւններով դագաղը գետին իջեցուց բարձր տախտակամածին վրայէն, և ետքը առանց կարեւորութիւն տալու այն երկիւղին որ մեռել մը չօշափելէն առաջ կուգար, Չինացիին դիակին մէջքէն բռնեց, և դուրս հանեց դագաղէն։

Վայրկեան մը կանգ առաւ, ո՛րչափ ալ ջանար երկիւղը զսպել, դարձեալ բան մը կար որ կը սարսռացնէր զինքը։ Միւս կողմէ պարտականութիւնը կար զոր պէտք էր կատարել անթերի։ Ուստի գրկեց դիակը և քարափին վըրայ բացուող դրանը աջեւ տարաւ։

Երբ դիակը գրկը քարափին դրան կը մօտենար, յանկարծ Վէնսընդի ձայնը լսեց որ կը գոչէր,

—Հօրեղբօրորդի՛ս,

Լավառէտ՝ ոտքը գետին գամուած նման շուարած մնաց հոն, և գլուխը դարձնելով՝ յուսահատական ակնարկ մը սեւեռեց Վէնսընդի վրայ։ Երիտասարդը՝ տարօրինակ պատկեր մը կը ներկայացնէր իր այս տխրատարբեր կացութեանը մէջ։ Ճափոնցիին դիակին հետ բերան բերնի եկած էին և ա՛յնչափ ահռելի կացութեան մը մէջ կը գտնուէին որ, Լավառէտէն նուազ սրտոտ մէկը լեղապատառ պիտի ըլլար։ Դիակը կը խնդար կարծես, աչքերը մանաւանդ ահռելի երեւոյթ մը կը պարզէին, ինչ ընէր հիմա Լավառէտ։ Կոչում ըրաւ իր արիասրտութեան, լո՛ւռ ու ամփոփ, առանց շունչ առնելու, մնաց կեցած տեղը։

Այս մէկ երկու վայրկեանը՝ դարէ մը աւելի երկարատեւ եկաւ երիտասարդին համար։

Ամենամեծ երկիւղը ա՛ն էր որ, Վէնսընդ կուգար զինքը այս գողութեան վիճակին մէջ կը տեսնէր, այն ատեն ինչ պիտի ընէր։

Եւ սակայն, հակառակ այս երկիւղին ո և է շարժում մը չէր տեսնուեր Վէնսընդի կողմէ։

Լավառէտ երկու վայրկեան եւս ըսպասեց։

Տեւող լռութիւնը ատրճանաբար վերահաստատեց կորովը երիտասարդին, որ վստահ ըլլալով թէ՝ Վէնսընդի զինքը կանչելը լո՛կ բանդագուշանքի արդիւնք էր, կատարեալ վստահութեամբ գրկեց դիակը, և Միջերկրականին քարափին վրայ բացուող դուռը բանալով՝ դուրս հանեց զայն։ Աջ ու ձախ նայեցաւ սրտատրոփ։

Մարդու հետք չկար բնաւ։

—Վա՜յ անիծեալ արմատ, բացագանչեց։ Չինացին խօսքը չըրաւ։

Ետքը կրկին զննեց շրջակայքը, եւ իրեն այնպէս թուեցաւ թէ հեռուէն մարդկային ստուեր մը կուգար դէպի առաջ։

Արդարեւ, մէկը՝ զգուշութեամբ եւ դանդաղ՝ երկչոտ քայլերով՝ դէպի իրեն կուգար, որուն ոտքի մուճակները թաղիքով պատած էին ու բնաւ ձայն չէին հաներ։

Լավառէտ՝ չինացիին դիակը պատին կրթնցուց, ու սկսաւ դէպի իրեն եկող մարդը դիմաւորել։

Անծանօթը, երբ Լավառէտը տեսաւ,

—Ի՞նչպէս, յաջողեցա՞ք, հարցուց։

—Կատարելապէս, պատասխանեց Լավառէտ, մեռելը ձեզի կը սպասէ։

Անծանօթը՝ շնորհակալութիւն արտայայտող շարժում մը։

—Ուրեմն, շուտով մեր գործը տեսնենք։

Անծանօթին այս ազդարարութեանը վրայ, Լավառէտ գրկեց չինացիին դիակը, և մինչեւ քարափին եզերքը տարաւ։

Անծանօթը որ Չինացի մըն էր, ծըռելով ուշի ուշով զննեց դիակը. հոն գտաւ իր փնտռած նշանները եւ շնորհակալութիւն յայտնելէ ետք Լավառէտի. ինքը քանի մը քայլ վար իջաւ քարափին սանդուխներէն, հոն կանուխէն երկաթի խոշոր կտոր մը պահած էր, անիկայ բերաւ զօրաւոր կապով մը մեռելին ոտքը կապեց և ետքը Լավառէտի աջակցութեամբ, ծով նետեց դիակը։

Ջուրերը ճեղքուեցան, ճողփիւն մը լսուեցաւ և չինացիին դիակը գնայ յաւիտենապէս խորասուզուեցաւ ծովուն անհունութեանը մէջ։ Վայրկեան մը երկուքն ալ լուռ ու մունջ իրարու երես նայեցան, ետքը չինացին պանքթօններու տրցակ մը հանեց գրպանէն ու Լավառէտի երկնցնելով,

—Շնորհակալ եմ ձեր ծառայութենէն ըսաւ, ահաւասիկ խոստացուած վարձքը 2000 տոլար, եւ հեռացաւ գընաց։

Լավառէտ պահ մը դիտեց չինացիին հեռանալը և վերադարձաւ մթերանոց. դուռը գոցեց կրկին և չինացիին դագաղին մէջ աւելի լայն տեղ մը բանալու դիտումով հանեց անոր մէջի կապարը։ Քանի մը խոշոր ծակեր բացաւ դագաղին այլ և այլ մասերուն մէջ և սկսաւ մտածել ընելիքներուն վրայ։

Հիմայ այլեւս մտահոգ չէր. մինչեւ չինական եզերքները ճամբորդելու համար դիւրին միջոց մը գտած էր։ Ալ առանց ո և է դժուարութեան կրնար շարունակել ճամբան։

Վէնսընդ դեռ կը խորդար պառկած տեղը։ Լավառէտ բանալիները տարաւ կախեց անոր մէջքէն, վայրկեան մը ուշադիր զննեց միամիտ նաւաստիին դէմքը։ Ետքը չինացիին իրեն տուած ամբողջ պանքթօնները թուղթի մը մէջ ծրարեց. որուն վրայ գրպանի մատիտովը Վէնսընդի հասցէին երկտող մը գրեց և 2000 տոլարը, նամակին հետ մէկտեղ քնացող մարդուն գիրկը դրաւ։

Երիտասարդը այս խղճի պարտականութիւնը կատարելէ ետք, հիւրանոցէն բերած առատ հացը ու ուտելիքները, ինչպէս նաեւ սափոր մը ջուրը զետեղեց չինացիին դագաղին մէջ։ Ետքը ինքն ալ հոն մտնելով կափարիչը վրայէն գոցեց զգուշութեամբ։

Այս հաշուով մեռած կրնար նկատուիլ Լավառէտ մինչեւ չինական սահմանները։

Հետեւեալ առտուն կանուխ երբ Վէնսընդ աչքերը բացաւ, տեսնելով որ միս մինակն է մթերանոցին մէջ, զարմացաւ մնաց. յետոյ իրեն հասցէին ուղղուած թուղթ մը տեսնելով գիրկը, սկսաւ դողդղալ անոր մէջի պանքթօններուն հմայքէն։ Թուղթին պարունակութիւնն էր.

«Յարգելի հօրեղբօրորդիս, ընդունեցէք ներկայ 500 ոսկին, զոր ի հաշիւ մեր ապագայ ժառանգութեանը կուտամ ձեզ։ Ես յօժար կամքովս անձնասպան կ'ըլլամ, երբեմն մարդ կրնայ երկրորդ անգամ գալ այս աշխարհը, եթէ ինծի ալ ասանկ բան մը պատահի տեղեկութիւն պիտի տամ ձեզ։ Վստահ եղէք որ ձեր սէրովը տոգորուած կը մեկնիմ այս աղցաւոր աշխարհէն։

ՀՕՐԵՂԲՕՐՈՐԴԻԴ

(Շարունակելի)

չին փորձը չէ որ կը կատարէ բրիտանական քաղաքականութիւնը ։ Ժամանակին համանման առաջարկներ եղան ուրիշ տէրութեանց և շատ երկար տարիներ չեն անցած անկէ ի վեր երբ Անգլիա Գերմանիոյ հետ ստորագրեց Եանկ-Ցը-Քիանկի դաշնագիրը, որ մէկ տարիէն Չինը երկու անհաւն կտորներու կը բաժնէր՝ ի հարկին երկու պայմանաւորներուն վերապահուած ։ Զիմացայ որ այդ դաշնագիրը դադրած հաշւուած ըլլայ. միայն խնդիր է գիտնալ թէ ինչպէս պիտի զուգադիպի վերջերս կնքուած անգլօ-ճարոնական դաշնակցութեան հետ ։ Կ'ըսուի թէ Անգլիա իրաց վիճակը պահպանելու վրայ է ։ Բանաձևը յաջող է ։ Ուրիշ դիւանագէտներ որոնք չհնացած ամբողջութեան բնական պաշտպաններ կ'երեւային, արդէն գործածած էին այդ բանաձևը. հիմա թող տուին որ ուրիշները ձեռք ձգեն ։ Անգլիա և Ճարոն սակէ վերջը լաւ կացութեան մէջ կը գտնուին, քանի որ, իրաց վիճակին պահպանութեան հաւաքական դերը ստանձնելով, իրենց սեպհական յաջողութիւնը կ'ամրապնդեն և ուրիշներուն ալ կ'արգիլեն ։

Այս արդիւնքը կը նմանի անոր զոր Պիզմարքի քաղաքականութիւնը Եւրոպայէն ձեռք բերելու կը ջանար 1870ի ֆրանգ-գերման պատերազմէն ետքը, և որ յետոյ եղաւ Երրեակ Զինակցութեան առարկան ։ Անգլօ-ճարոնական դաշնագիրը Երրեակ Զինակցութեան պէս, գերազանցապէս «երաշխաւորութեան դաշնագիր» մըն է ։ Երաշխաւորութեան դաշնագիրները ընդհանրապէս շատ հաճելի են անոնց որ զայն կը ստորագրեն, բայց միւս կողմէ ուրիշներու համար ալ անհաճոյ են ։ Այդ դաշնագիրը միթէ ուղղակի սպառնալիք մը կրնա՞յ նկատուիլ ո և է տէրութեան համար ։ Չեմ կարծեր ։ Սակայն ինծի այնպէս կ'երեւայ թէ ամէնուն համար ալ մեծ իմաստութեան ու խոհեմութեան պէտք կայ՝ չըդադրելու ծովային այդ ահարկու դաշնակցութեան և շահեկան պիտի ըլլայ այդ պարագան երեւան հանել, աչքէ անցընելով այն տէրութիւնները՝ զորս մասնաւորաբար կը շահագրգռէ Ծ. Արեւելքի կացութիւնը ։ Նախ կայ Ռուսիան ։ Ռուսիա Ճարոնի կողմէ ետ մղուելէ ետքը, ստիպուեցաւ ետ կենալ, կարելի է երկար տարիներու համար, Խաղաղական Ովկէանոսին վրայ ազատ նաւահանգիստ մը ունենալու յոյսէն. այսու հանդերձ նորէն մեծ տէրութիւն մըն է ցամաքի վրայ. իր սիպերիական ու մանչուրիական երկարածիգ սահմանագլուխը կը ծանրանայ Չինու վրայ. իրեն մնացին մեծ գետերը, Վլատիվոստոքը, ամբողջ անդրսիպերիականը՝ հակողութեան իրաւունքով Խարպինէն ամբողջ այն երկաթուղիներուն վրայ որոնք Ծ. Արեւելքը ուղղակի յարաբերութեան մէջ կը դնեն Եւրոպայի հետ. այդպէս Ռուսիա իր ձեռքին մէջ ունի ուրիշ ճամբաներու միակ մեցակցութիւնը ։ Միշտ այնպէս խորհած եմ թէ այդ երկաթուղին՝ որ պատերազմի նշանաւոր գործիք մը եղաւ, օր մըն ալ հաշտութեան հրաշալի գործիք մը պիտի ըլլայ ։ Անկարելի չէ որ երկու տէրութիւնները, և կամ լաւ ևս երեք տէրութիւնները այդ երկաթուղին անցած տեղերուն վրայ հաստատուած՝ Ռուսիա, Ճարոն և Չին, վերջապէս հասկնան թէ իրենց շահը կը պահանջէ իրարու հետ համաձայնիլ ։ Ռուսիա ի՞նչ բանի պէտք ունի այդ արդիւնքը ձեռք բերելու համար. ժամանակ և համբերութիւն. այդ երկուքն ալ ունի. երկուքն ալ գործածելու ճամբան գիտէ ։ Եթէ այդպէս վարուի, մնացածը ինքնիրենը կու գայ ։ Ինչ որ ալ ըլլայ, հակառակ պատերազմին պատճառած զգալի կորուստներուն, կնքուած հաշտութիւնը օգտակար է Ռուսիոյ համար ։ Բանակցութիւնները զէն ի ձեռին կատարեց ։ Հաշտութեան դաշնագրին յօդուածները, որոնք հիմա յայտնի են, զօրութեան և ազդեցութեան տեսակէտով իրապէս աննպաստ վիճակի մը մէջ չեն դներ զայն ։ Ռուսիա հաշտութիւնը չը պարտադրեց, բայց չենթարկուեցաւ ալ ։ Եթէ, հազիւ վերջին փամփուշտը արձակած, անգլօ-ճարոնական տեւական դաշնակցութեան մը հանդէպ կը գտնուի, ատոր դէմ ալ անմարտնչելի նահանջ մը ունի՝ իր ցամաքային կացութիւնը որով պաշտպանողական ահեղ վիճակի մէջ կը գտնուի, ծովէն գալիք որ և է յարձակումի դէմ ։ Միթէ ցամաքային այդ կացութիւնը չէ՞ր որ ռուս զօրավարներուն օգնելով հանդերձ բեկանելու ճարոնական բանակներուն եռանդը, թոյլ տուաւ Ռուսիոյ՝ հաստատ կռուանի վրայ սպասելով իր հակառակորդին զիջողութիւններուն ։ Վլատիվոսթոքէն զատ, որ վերջին պատերազմին մէջ բնաւ դեր մը չխաղացաւ, և որուն գրաւումը օգուտ մը պիտի չունենար, այդ կացութիւնը անյարձակելի է ։ Ռուսիա, Ծ. Արեւելքի համար, ժամանակէ մը ի վեր այնքան կրկնուած սա խօսքը «աւազաս երկրի վրայ է» կրնայ իրեն համար նշանաբան մը ընել ։

Վերջին շաբաթներուն մէջ վճռական դեր կատարող տէրութիւն մը կայ, որ է Ամերիկան ։ Շատ կը խօսուի Անգլիոյ, Ճարոնի և Ամերիկայի միջև դաշնակցութեան մը վրայ. այդ մասին վկայութիւն մը կը գտնեմ Նովոյէ Վրէմիայի մէկ կարեւոր խմբագրականին մէջ, ուր խօսուած է «Պատուաւոր հաշտութիւն» խորագրով վերջին յօդուածի վրայ ։ Մինչեւ հիմա սակայն այդ տեսակ կարգադրութեան մը մասին ճիշդ տեղեկութիւն չստացուեցաւ, և շատ հաւանական չէ որ Նախագահ Րուզվէլթ այդ տեսակ նախաձեռնութիւն մը ստացած՝ ըլլայ այն պահուն երբ հաշտութեան իրաւարարի դերը կը կատարէր ։ Կ'երեւայ թէ իրաւարարի հանգամանք պիտի ունենայ Մ. Նահանգաց ապագայ միջամտութիւնը Ծ. Արեւելքի գործերուն մէջ ։ Մ. Նահանգաց շահը մեծապէս կը պահանջէ որ բացարձակ տիրապետութիւն մը չհաստատուի Խաղաղականի եզերքներուն վրայ, ուր նոյն իսկ ամերիկեան շահերը օր օրի կը բազմանան ։ Դիւրաւ կը հասկցուի որ Մ. Նահանգները քիչ մը տհաճութիւն զգացին, տեսնելով Ռուսիոյ վերջնականապէս հաստատուիլը Բօրթ-Արթուրի մէջ. բայց համանման պատճառով մը, Մ. Նահանգները հաւանօրէն պիտի ընդդիմանան հաւասարակշռութեան շատ աչքառու խզումի մը ։ Հաւանական է որ Ամերիկա, առանց ուղղակի միջամտելու Ծ. Արեւելքի դէպքերուն, շատ մօտէն հսկէ անոնց վրայ, պէտք եղածը ընելու, ինչպէս ըրաւ Մր. Րուզվէլթ Ռուսիոյ և Ճարոնի միջեւ հաշտութեան համար միջնորդելով ։

Ուրիշ մեծ տէրութիւններ ալ իրենց քաղաքականութիւնը սերտիւ կապած են Չինու կացութեան, նախ Գերմանիան և ոչ նուազ անուղղակի կերպով ալ Ֆրանսան ։ Գերմանիա, Զանկ-Թաուկի մէջ հաստատուելով, նախնական պատճառը եղաւ Ռուսիոյ և Ճարոնի պատերազմին ։ Գերմանիա հզօր կերպով կեցած է Չինու սիրտին վրայ. կը տիրէ Բէ-Չի-Լիի ծովածոցին, և այդպէս ալ Բէքինի ։ Անշուշտ շատ զօրաւոր կացութիւն մըն է, բայց քիչ մը օդին մէջ. գերման դիւանագիտութիւնը իր բոլոր հեղինակութեանը ու ճարտարութեանը պէտք պիտի ունենայ՝ զայն պահպանելու համար ։ Եթէ Անգլիոյ հետ ունեցած դաշնագրութիւնը, թէ որ տակաւին գոյութիւն ունի, զինքը շուտով չմօտեցնէ Անգլիոյ և Ճարոնի դաշնակցութեան, որուն կարելի է ուժ պիտի տան Մ. Նահանգները, Գերմանիա պիտի հարկադրուի առանձինն գործել այդ հեռաւոր տեղերը ։ Իրաւ է որ ուրիշ հնարաւորութիւն մը կը մնայ Գերմանիոյ համար, այսինքն Ռուսիոյ հետ մերձեցում մը, որուն կ'ակնարկէր Նովոյէ Վրէմիա եթէ չեմ սխալիր ։ Բայց այդ տեսակ համաձայնութեան մը անցեալ յառաջադիրքները՝ այսինքն գրեթէ միեւնոյն ժամանակ Քիաօ-Չէուի և Բօրթ Արթուրի գրաւումը Ռուսիոյ համար շատ բարեբաղդ չեղան, և հաւանական է որ ինքնամփոփումի թեւականը ընդհանրանայ բոլոր այն տէրութեանց համար որոնք ուղղակի հաստատուած են Բէ-Չի-Լիի եզերքները ։ Ֆրանսա, Սիմոնոզէքին ետքը, կրցաւ լռյս տալ իրեն ցոյց տրուած փորձութենէն՝ այդ միեւնոյն տեղերը հաստատուելու համար ։ Խոհականութեամբ կեցաւ Թոնքինի ծովածոցին մէջ, որոշած ըլլալով չկատարել այն տեսակ գործ մը որ դպչի Չինու ամբողջային և Ծ. Արեւելքի զօրութեանց հաւասարակշռութեանը ։ Առաջին անկեղծ և միշտ հաւանողը եղաւ իրաց վիճակը պահպանելու սկզբունքին ։ Ֆրանսա պատճառ մը չունի չեղելու իր ընթացքէն, որ միշտ չէզոք եղած է ։ Չինու հետ բարւոք յարաբերութիւններ ունենալու գլխաւոր շահը եղած է ճշդել իր սահմանները Չինու հետ ։ Ռուսիոյ հետ սա առաւելութիւնը ունի թէ Չինու հետ սահմանակից է ցամաքի վրայ ։ Ֆրանսայի խիստ ակներեւ շահը կը պահանջէ որ Չին միշտ զարգանայ ։ Այդ կերպով կը գտնուի երկու խումբերուն հակումներուն միացման կէտին վրայ ։ Ֆրանսայի դերը քիչ մը նման է Մ. Նահանգաց դերքին. անշուշտ ոչ թէ իրաւարար, այլ գէթ համաձայնութեան ու հաշտարարութեան գործակալ ։ Ֆրանսայի շահը մեծապէս կը պահանջէ որ Ռուսիա շուտով գտնէ իր առաջուան կացութիւնը ։ Ֆրանսա որ բնական հակումով մը և հաւաքական բազմաթիւ շահերով Անգլիոյ մօտեցած է, և որ միւս տէրութեանց հետ ալ բարւոք յարաբերութիւններ կը տածէ, այս կնճռոտ խնդիրներուն մէջ պէտք է ըլլայ բնական նախաձեռնարկը այն տեսակ կարգադրութեանց, որոնք իւրաքանչիւր տէրութեան աչքեւ բաց պիտի թողուն արդար զարգացումի մը ճամբաները ։ Ֆրանսա կրնայ և պէտք է օգնէ չինական խաղաղութեան ։ Այդ դերը կը վայլէ իր հանճարին, ծովի ու ցամաքի վրայ իր շահերուն երկուութեանը, և չափուած քաղաքականութեանը՝ թէ՛ բուն իսկ Ֆրանսայի և թէ գաղթավայրերուն համար ։ Քիչ մը մեկուսի մնալով և զգուշաւոր ընթացքի մը հետեւելով, այդ դասին պաշտպանութեանը պիտի ընծայէ իր հնարիմաց և բաղուն միտքը, իր ակներեւ բարեացակամութիւնը, իր զինուորական և նաւային կրկնակ հեղինակութիւնը, և նոյն իսկ առեւտրական այն ձեռնարկութեանց համար՝ որոնք առաջ կուգան ընդհանուր և տեւական հաշտութենէ մը ։ Ֆրանսա ի հարկին իր դրամագլուխներուն աջակցութիւնն ալ պիտի ընծայէ, վասնզի դրամը, եթէ պատերազմի ջիղն է, ո՛չ նուազ ճշգրտութեամբ կրնայ կոչուիլ նաև խաղաղութեան «նիգը» ։

ՄՐ. ՐՈՒԶՎԷԼԹԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— «Բըթի Բարիզիէն»ի ամերիկեան թղթակիցը Օյսթէրպէյ երթալով տեսակցութիւն մը ունեցաւ նախագահ Րուզվէլթի հետ ։ Այս տեսակցութեան ատեն Նախագահը ըսաւ թէ միայն մարդասիրական նպատակով միջամտութիւն ըրած և հաշտութիւն գոյացնելու աշխատած է ։ Նախագահը յարեց. — Պատերազմական տուգանքը բացառութիւն համարելով, Ճարոնցիք բոլոր իրենց փափաքներուն հասած են, և բաց ատոր իրենց երկրին համար մեծ տէրութեանց մէջ մանաւոր դիրք մը ձեռք բերած են» ։ Նախագահ Րուզվէլթ պատերազմական տուգանքի խնդրոյն առթիւ խոստովանեցաւ թէ, Ճարոնցիները այդ պահանջումէն ետ կեցընելու համար շատ աշխատած է և սապէս շարունակեց.— «Այսուհանդերձ Մ. Վիթթէն ալ իր դիւանագիտական յաջողութեան համար պէտք է շնորհաւորել, որովհետեւ ստուգիւ անուրանալի է թէ Մ. Վիթթէ դիւանագիտական մեծ յաղթանակ մը շահեցաւ ։ Եթէ Ճարոնցիք շուտով հասկցած ըլլային թէ տուգանքի խնդրոյն մէջ պէտք չէ այնքան յամառիլ մնալ, այս դիւանագիտական յաղթութիւնը աւելի նուազ արժէք պիտի ունենար ։ Ես արդէն գիտէի թէ ռուսք տուգանք վճարելու երբեք չի պիտի յօժարէին ։ Ես ամէն կերպով ասիկայ Ճարոնցիներուն հասկցնելու աշխատեցայ ։ Անոնց ըսի թէ «Այո, տարի մըն ալ պատերազմ ընելէ, և երկուստեք երկու երեք հարիւր հազար հոգի կորուստ տալէն և կէս միլիոն տոլար ծախք ընելէն ետքը գիցուք թէ Սիպերիան ալ գրաւեցիք. սակայն Սիպերիան գրաւելով ալ բնաւ օգուտ մը ձեռք չէք կրնար բերել. ընդհակառակը այս ընդարձակածաւալ երկիրը ձեզի համար անտանելի բեռ մը պիտի ըլլայ ։ Դուք ալ չի պիտի կրնաք գիտնալ թէ ինչ բանի պէտք է ծառայեցնել զայն. հետեւաբար ռուսերուն ըսածին հաւանեցէք և տուգանք պահանջելէ դադրեցէք.» Ճարոնցիք յուսալով թէ վերջապէս Մ. Վիթթէ օրին մէկը զիջում պիտի ընէ, յամառեցան մնալ ։ Ճարոնցիք այն պահուն բանակցութեանց նպաստաւոր ելքի մը չյանգելուն վրայ համոզում գոյացուցին և կակուղցան ։ Եթէ, ինչպէս իրենց յանձնարարած էի, աւելի չափաւոր կերպով շարժած ըլլային և տուգանքէ հրաժարելու աւելի կանուխ յօժարած ըլլային, այս պատճառաւ ի նպաստ իրենց ընդհանուր հաւանութիւն մը մը առաջ պիտի գար անտարակոյս, և այն ատեն դիւանագիտական յաղթանակն ալ իրենց պիտի վիճակէր» ։ Նախագահ Րուզվէլթ Ծ. Արեւելքի ապագային վրայ անդրադառնալով հետեւեալ խորհրդածութիւնները ըրաւ. «Խնկալոտ, համբերող և արուեստագէտ եղող Ճարոնցիք, ըստ իս, քաղաքակրթութեան և ճարտարարուեստի ճամբուն մէջ մտած են ։ Ճարոնցիք թէ՛ տնտեսական տեսակէտով, թէ՛ Ծ. Արեւելքի մէջ և թէ այլուր ամէն անգամ մրցակից մը պիտի ըլլան ։ Անգլիա, Գերմանիա և Ամերիկա Չինաստանի վաճառականական հրապարակներուն մէջ իրենց դէմը զօրաւոր թշնամի մը պիտի ունենան ։ Այսօր թէ՛ ծովի և թէ ցամաքի վրայ մեծ տէրութիւն մը եղած Ճարոն յառաջակային տնտեսական, ճարտարարուեստական և վաճառականական հրապարակներուն վրայ շատ պիտի զարգանայ և յառաջդիմէ և յառաջդիմութեան համար ամէն միջոց պիտի ունենայ ։ Ցառաջիկային մէկ կողմէ Գերման, Անգլիացի և Ամերիկացի արտադրիչներուն և միւս կողմէ Ճարոնցի արտադրիչներուն իրենք իրենց միջեւ սաստիկ բայց գոհունակութեան արժանի պայքար մը, մեննամարտ մը պիտի սկսի ։ Այս պայքարը ոչ միայն հետաքրքրական, հրապուրիչ, այլ գեղեցիկ և օգտակա՛ր ալ պիտի ըլլայ» ։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ.— Օտեսայէն «Սթանտարտ»ի կը գրեն թէ դաւասային թերթերը, անգլօ-ճարոնական զինակցութեան նորոգման վրայ խորհրդածութիւններ ընելով, ընդհանրապէս սա համոզման եկած են թէ այդ բարեփոխեալ զինակցութեան հրատարակումը կարող պիտի ընէ Ռուսիան աւելի ճշմարիտ կերպով գնահատելու Բորթսմութի մէջ Ճարոնի կողմէ ցոյց տրուած վեհանձնութիւնը ։ Այսինքն, այդ թերթերը կ'ըսեն կամ կը զգացնեն թէ այս զինակցութիւնը ցոյց պիտի տայ թէ Անգլիա և Ճարոն բոլոր Ծ. Արեւելքի միացեալ վարիչը պիտի ըլլան ։ Այս թերթերէն միայն երկուքը սա տեսութիւնը կը յայտնեն թէ, երբ վերջին դէպքերուն ճշմարիտ պատմութիւնը ի լոյս ընծայուի, պիտի պարզուի թէ Անգլիա վեհանձն անկողմնակալութեամբ մը իր գերագոյն ազդեցութիւնը ի գործ դրած է թէ՛ Ռուսիոյ և թէ՛ Ճարոնի փոխադարձ շահերուն համար ։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Մ. Վիթթէի յայտարարութիւնը թէ Ռուսիա ամերիկեան ապրանքներուն դէմ հաստատած յաւելուածական սակացոյցը ջնջած է, աւելի արդար տնօրէնութիւն մը նկատուած է Նիւ-Եորքի մէջ քան իբրեւ շնորհք ։ Ինչ որ թանկագին զիջողութիւն մը կ'ուզուի ցոյց տրուիլ, չէ այնպէս, ընդհակառակը պարզապէս Ռուսիան պիտի ազատէ մաքսային տագնապալից կացութենէ մը ։ Ռուսիոյ յաւելուածական սակացոյցը դժալի կերպով չէ վնասած Մ. Նահանգներուն ։ Մ. Նահանգաց մաքսային քաղաքականութիւնը, որուն դէմ Ռուսիա փոխադարձաբար մաքսային տնօրէնութիւններ ընել ստիպուեցաւ, Պրիւսէլի շաքարի համաժողովին կողմէ հաստատուած իրաւութեանց վրայ հիմնուած էր ։

ՆԷՎԱՅԻ ՅՈՐԴՈՒՄԸ.— Բեթերսպուրկէն կը գրեն թէ անցեալները արեւմտեան սաստիկ հովի մը պատճառաւ Նէվայի ջուրերը յորդեցան ։ Այդ գետին մէջ գտնուող տափարակ կղզիները ջուրին տակ մնացած են, և ջուրը խրճիթները կոխած է ։ Այդ խրճիթներուն 250,000 բնակիչներէն մեծ մասը փողոցները ելնելու ստիպուած են ։ Ժողովուրդէն շատեր նաւակներով ազատուած են ։

ՀԱՇՏՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔԸ ԻՐԱՐՈՒ ԹՇՆԱՄԻ.— Ռուս մը Մ. Միշէլ Լազարովքի և ճարոնցի մը՝ Մ. Մանաբուհաքի, Բարիզի մէջ, հակառակ պատերազմին, իրարու հետ սերտ բարեկամութիւն մը հաստատած էին ։ Այս երկու անձերը պանդոկի մը մէջ կը բնակէին, ուր իրարու ծանօթացած էին ։ Բայց հաշտութիւն կնքուածին պէս երկու կառավարութիւններուն մէջտեղ, զարմանալի՛ բան, ասոնց բարեկամութիւնը թշնամութեան կը փոխուի ։ Ուր որ իրարու հանդիպէին վէճի կը բռնուէին ։ Անցեալ Գշ. գիշեր սըրճարանի մը մէջ դարձեալ իրարու կը պատահին, և վէճը կ'սկսի ։ Այս միջոցին ռուսը ջուրի շիշ մը խլելով ճարոնցիին գլխուն կը նետէ, որ ծանրապէս կը վիրաւորուի ։ Ճարոնցին հիւանդանոց և ռուսն ալ պահականոց տարիլ պէտք կ'ըլլայ ։

ԵՐԵՔ ՀԱԶԱՐ ՋՈՐԻՆԵՐ.— Սալամանգէն (Սպանիա) կը գրեն թէ այդ քաղաքին մէջ բացուած արջառի բանայէրին առթիւ կենդանիներուն մէջ խուճապ մը առաջ գալով 3000 ջորի սկսեր են ամէն կողմ վազել մոլեգին կերպով ։ Այս միջոցին 75 հոգի վիրաւորուեր են, որոնցմէ շատեր ծանր կերպով ։ Վերջին լուրերու նայելով, վիրաւորներուն թիւր 120է աւելի է ։ Նիւթական վնասը շատ մեծ է եղեր ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՇՓՈԹՈՒԹԻՒՆԸ ՔՕՐԷԱՅԻ ՄԷՋ

ՔՕՐԷԱՅԻՔ ՃԱՐՈՆՑԻՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

ՓԱՐԻԶ, 16 Սեպտ.— Թօքիոյէն լուրերու նայելով Ճարոնցիներուն կողմէ Քօրէայի մէջ հաստատուած վարչութենէն բնաւ գոհ չեն Քօրէացիք ։ Սէուլի մօտերը Ճարոնցիներու և Քօրէացիներու միջեւ թշնամական սպաննութիւններ տեղի կ'ունենան ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Թօքիոյի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ մեծ տպաւորութիւն գործեց Սէուլի մօտ Ճարոնցիներուն ու Քօրէացիներուն իրար սպաննելը ։ Այս եղեռնական դէպքերուն առթիւ Քօրէայի ճարոնատէրները ցաւ կը յայտնեն ։

ՊԷՐԼԻՆ.— Կը հաւաստեն թէ Զարուհին յղի է ։

* *

ԼՈՆՏՈՆ, 16 Սեպտ.— Ռուսիոյ ու Ճարոնի միջեւ կնքուած զինադադարի բրօթօքօլը սա վեց յօդուածներէն կը բաղկանայ.— Ա. Մանչուրիոյ և Քօրէի մէջ սահմանագիծերը պիտի ճշդուին ։ Բ. Պատերազմիկները պէտք չէ ռմբակոծեն և կամ թշնամական ուրիշ արարք մը կատարեն երկու բանակներուն կողմէ գրաւուած դիրքերուն դէմ ։ Գ. Երկու կողմէն ծովի վրայ կատարուած գրաւումները պէտք է իրենց վիճակին մէջ մնան՝ մինչեւ որ վաւերացուի հաշտութեան դաշնագրութիւնը ։ Դ. Զինադադարին ատեն դէպի Մանչուրիա զինուորներու առաքումը պիտի դադրի ։ Ե. և Զ. Երկու բանակներու հրամանատարները և երկու կառավարութիւնները պիտի հսկեն այս պայմաններուն վրայ ։

ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Կոչնատմէ կը հեռագրուի ամսոյս 14 թուով, Բեթերսպուրկի հեռագրական գործակալութեան.— Երէկ իրիկուն Օրանովքի և Թուքուչինա զօրավարները ստորագրեցին զինադադարի խնդրոյն վրայ իրենց կատարած խորհրդակցութեանց ատենագրութիւնը ։ Զինադադարը պիտի սկսի ամսոյս 15էն, բայց հիմակուց արդէն թշնամութիւնք դադրած են ։ Ճարոնական և Ռուս բանակներուն կողմէ ուրիշ պատուիրակներ պիտի կարգուին, որպէսզի Քօրէայի և Սաղալինի մէջ զինադադար կնքելու խնդիրը քննեն ։

— Հաշտութեան դաշնագրութեան բնագիրը Բեթերսպուրկ պիտի տանի Մ. Բլանսոն, որ հիմա ճամբան կը գտնուի ։

ՀՌՈՄ.— Վիլհէլմ կայսրը 10,000 ֆր. ղրկեց Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարարին՝ Գալապրիայի երկրաշարժէն արկածեալներուն համար ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը չաբաթ իրիկուն ընկերակցութեամբ Մաքրիգիւղի քարոզիչ Տ. Եղնիկ վրդ. Պապաեանի, Տ. Արիստակէս վրդ. Խաչատուրեանի, Տ. Եզրաս վրդ. Սաչլեանի և Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն Գրիգոր Մագուլեան և Թորոս Պէրպէրեան էֆէնտիներու Մաքրիգիւղ գնաց տեղւոյն եկեղեցին տօնախմբութեան առթիւ Պատարագելու ։ Ն. Սրբազնութիւն գիւղին կայարանէն ընդունուեցաւ քահանայից դասէն և Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն, ինչպէս նաև խումբ մը ոստիկան-զինուորներէ, որոնք գայմագամ պէյին կողմէ ղրկուած՝ զինուորական պատիւներ ընծայեցին ։ Ս. Պատրիարք Հայրը իր հետեւորդներով ուղղակի եկեղեցի գնաց և նախագահեց չաբաթ իրիկուան Եկեղեցի արարողութիւններուն և յետոյ Պէնոն էֆ. Տէյիրմէնճեանի բնակարանը հիւրասիրուելով հոն գիշերեց ։

Երէկ առտու գիւղին Ծնունդ Ս. Աստուածածնի անուան նուիրուած եկեղեցին լեցուած էր հաւատացեալներու խուռն բազմութիւնով մը ։ Տաճարը այս առթիւ չքնաղապէս լուսազարդուած էր և երգեցողութիւնները տեղի ունեցան ներդաշնակօրէն ։ Պատարագին կ'սպասաւորէին Տ. Տ. Եզրաս և Արիստակէս վրդ.ները և քահանաներ ։ Ճաշու գրքէն վերջ Ս. Պատրիարք Հայրը եկեղեցւոյ տօնախմբութեան առթիւ գեղեցիկ քարոզ մը խօսեցաւ, բնաբան առնելով «Սրբեսցուք զանձինս մեր յամենայն պղծութենէ հոգւոյ և մարմնոյ, կատարեսցուք զսրբութիւն ահիւն Աստուծոյ» խօսքը, ուր բացատրեց Տիրամօր ծնունդն ու կեանքը, երբ տիպար կին ներկայացընելով զայն ։ Նախ պարզեց թէ ինչո՞ւ երէկ կատարուեցաւ տօնական Պատարագը և տօնուեցաւ Տիրամօր ծնունդը, երբ յառաջիկայ Հինգշաբթի է բուն օրը ։ Անոր համար որ ըսաւ Ն. Սրբազնութիւն, մեր հին Տօնացոյցին համեմատ երբ այդ տօնը Խաչի պահքին մէջ հանդիպի, զայն Բարեկենդանի կիրակի օրը կը տօնենք և այս համաձայն է մեր նախնեաց հաստատած սովորութիւններուն ։ Ցետոյ Ն. Սրբազնութիւն բացատրեց Տիրամօր կեանքը, որ ըսաւ մեր բարեպաշտութեանը առարկայ կ'ընենք և միշտ երանութիւն կուտանք անոր որ արժանի եղաւ «բանին կենդանւոյ Տաճարը» ըլլալու ։ Եւ ասիկայ արդարեւ գերագոյն շնորհ մըն էր ։ Երբ Աստուծոյ Տաճար կ'ըսենք, պէտք է հաւատանք թէ ամէն մէկերնիս ալ Տաճար Աստուծոյներ ենք. բայց միայն այն ատեն՝ երբ գործնականապէս կը հետեւինք Քրիստոսի հաստատած կանոններուն ։ Այո՛, «Աստուած ի մեզ է» միշտ և մենք ալ մասնակից ենք Աստուծոյ՝ Տիրամօր ըրած մեծ շնորհին ։ Այսինքն, երբ գործի յաջողութիւն մը կ'ունենանք, շնորհք կուտայ մեզի և մեր մտքին լոյս և իմաստութիւն, ահա այն ատեն եղանք Տաճար Աստուծոյներ և Աստուած եղաւ ի մեզ ։ Բայց ի՞նչ օգուտ եթէ պարծենանք թէ Տաճար Աստուծոյներ ենք, երբ մեր առօրեայ գործերը ներհակ կ'ընթանան Աստուծոյ հաստատած կանոններուն ։ Պօղոս կ'ըսէր արդէն թէ մենք ամէնքնիս ալ առանց բացառութեան Տաճար Աստուծոյներ ենք, այլ կ'ըսէ թէ կրնանք ըլլալ ։ Ս. Պատրիարք Հայրը վերջացուց իր քարոզը յորդորելով ներկայները որ մեր մարմինը և մեր հոգին սրբենք ու մաքրենք, ոչ թէ արտաքին և նիւթական տեսակէտէն ըմբռնելով սակայն ։

Արարողութիւններէն վերջ Ս. Պատրիարքը դարձեալ զգեստաւորուած թափօրով առաջնորդուեցաւ Տաճարին դրան առջեւ, ուր կենալով ջերմագին բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր արեւշատութեան համար ։ Ներկայ ժողովուրդը այս բարեմաղթութեանց մասնակցեցաւ սրտաբուղխ ամէններով ։

Ն. Սրբազնութիւն յետոյ պահ մը Խորհրդարանին մէջ հանգստանալէ և գայմագամ պէյին կողմէ հոն ներկայ գտնուող Շէվքէթ պէյը ընդունելէ ետ, ներկայ եկեղեցականներու և Թաղ. Խորհրդոյ անդամներուն ընկերակցութեամբ կառքերով մեկնեցաւ Պէնոն էֆէնտի Տէյիրմէնճեանի բնակարանը, ուր ճոխ սեղան մը սարքուած էր ի պատիւ Ն. Սրբազնութեան ։ Սեղանին վրայ բաժակաճառեր արտասանեցին Թաղին քարոզիչը և Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն մին, որոնց պատասխանելով Ս. Պատրիարք Հայրը, ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ հաճոյատ տեսութիւն մը ըրաւ Թաղին եկեղեց. և կրթ. գործերուն վրայ, յանձնարարեց մասնաւորաբար Խորհրդոյ անդամներուն որ միշտ համերաշխութեամբ գործեն և ջանք չխնային եկեղեցին ու վարժարանին պայծառութեանը և բարեկարգութեանը համար ։

Ճաշէն վերջ Ս. Պատրիարք Հայրը մեկնեցաւ Բերա, նախագահելու Գրիգոր էֆ. Գարակէօզեանի յուղարկաւորութեան ։

∴ Ս. Պատրիարք Հայրը մէկ մէկ ոսկի նուիրեց Թաղին աղքատներուն և դպրոցին ։ Ինչպէս նաև առատ շաքար բաժնել տուաւ վարժարանին աշակերտներուն ։

ՔԷՕՍԹԷՆՃԷԻ Թաղ. Խորհուրդը գրով մը դիմած է Ս. Պատրիարք Հօր և տեղւոյն նախակրթարանին կից մանկապարտէզի յատուկ շէնք մը կառուցանելու համար նուիրահաւաքութեան կոնդակ մը խնդրած է ։ Այս նուիրահաւաքութիւնը տեղի պիտի ունենայ Քէօսթէնճէի և Ռումանիոյ այլ և այլ քաղաքներուն մէջ գտնուող Հայերէն և պիտի կատարուի տեղւոյն Տ. Արիստակէս քհ. Ցէյլեանի ձեռքով ։ Թաղ. Խորհուրդը այս առթիւ կը տեղեկագրէ թէ չկրնար բեռ մը ըլլալ տեղւոյն ազգայիններուն վրայ, որոնք արդէն տարեկան 10—12 հազար ֆրանքով կը հոգան եկեղեցին և վարժարանին տարեկան ծախքը, քանի որ անոնք չունին ո և է հասութաբեր կալուած կամ եկամուտ ։

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԳՐԻԳՈՐ ԷՖ. ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ

Երէկ, ժամը 8½ին Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին մէջ տեղի ունեցաւ հանգուցեալ դրամատէր Գրիգոր էֆ. Գարակէօզեանի յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը, յուղարկաւորներու խուռն բազմութեան մը ներկայութեան, որ որոշեալ ժամէն իսկ առաջ փութացած էր լեցուիլ եկեղեցւոյն գաւիթներն ու վերնատունը ։ Հանգուցեալոյն դագաղը համակ ընկուզենիէ պատրաստուած՝ կը հանգչէր շքեղ մահարձանի մը վրայ, ծածկուած բազմաթիւ ծաղկեպսակներով զորս ղրկած էին այրի Տիկին Էֆթիք Գարակէօզեան, այրի Տիկին Աղաւնի Գարակէօզեան, Այրի Տիկին Սրբուհի Գարակէօզեան, այրի Տիկին Վասիլուհի Գարակէօզեան, Գում-Գափուի, Սամաթիոյ Սկիւտարի Ազգասիրականուհիները, Գումգաբուի, Պէօյիւքտէրէի, Բերայի Թաղ. Խորհուրդները եւն. եւն. ։

Եկեղեցւոյն բոլոր ջահերն ու մոմերը վառուած էին այս տխուր առթիւ, և տաճարին երկու կողմերը յատկացուած էին մասնաւոր յուղարկաւորներու համար, որոնց մէջ կը նշմարուէին մայրաքաղաքիս սեղանաւորական, առեւտրական, բժշկական և գրական դասէն ականաւոր անձնաւորութիւններ թէ Հայ և թէ օտարազգի ։

Աջ ու ձախ երկու դասերուն մէջ սգակիր կը գտնուէին Խասգիւղի Գալֆայեան Որբանոցի սանուհիները առաջնորդութեամբ Մայր Քրիստինէ Փափազեանի, Ազգ. Հիւանդանոցի Ս. Ցակոբայ Որբանոցին սաները՝ իրենց դաստիարակով, Գում-Գափուի Լուսաւորչեան վարժարանին հին և նոր շրջանաւարտուհիները առաջնորդութեամբ Տեսուչ Հայկ էֆ. Խոճասարեանի և Բերայի Էսաեան վարժարանէն սաները՝ իրենց Տնօրէնին՝ Մարգարեան էֆ. հետ ։

Մեռելական արարողութիւնները սկսան նախագահութեամբ Ամեն. Տ. Մաղաքիա Ս. Պատրիարք Հօր, որուն շուրջը կը գտնուէին Տ. Տ. Բարթուղիմէոս Ջամճեան, Հմայեակ Դիմաքսեան, Գրիգորիս Ցովհաննէսեան, Գէորգ Երէցեան և Արիստակէս Վանքեան Սրբազանները, Տ. Տ. Գրիգոր Աբարդեան, Ներսէս Դանիէլեան, Մարկոս Գարագաշեան, Տիրայր Մարգարեան, Ղեւոնդ Դուրեան և Բաբգէն վարդապետները ու քանի մը աւելի քահանաներ ։ Բերայի երգեցիկ մանուկներու խումբն ալ կը մասնակցէր արարողութեանց, իր գլուխը ունենալով երաժշտապետ Ռուբէն էֆ. Ճիվանեան ։

Եկեղեցական արարողութիւնները

յոյժ հանդիսաւորապէս տեղի ունեցան և Գարակէօզեանց գովելի սովորութեան համաձայն դամբանական չը խօսուեցաւ հանգուցեալին վրայ, ինչպէս ծանուցած էինք արդէն։

Յաւարտ արարողութեանց հանդիսաւոր թափօր կազմուեցաւ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և մասնակցութեամբ բարձրաստիճան եկեղեցականաց այս պատկառելի դասուն, ու դագաղը բերուեցաւ եկեղեցւոյն բակը ուր «Հոգւոց» կարգացուեցաւ։

Թափօրին առջևէն կ'երթային ոսկիներ, Թաղապետական պաշտօնեաներ, բարպաններ, ծաղկեպսակ կրողներ, երգեցիկ մանուկներ և եկեղեցական դասը, որուն կը հետևէր դագաղը։

Գարակէօզեանց պաշտօնեաներէն մին թաշկինակ չբեր բարձիկի մը վրայ կը կրէր հանգուցեալին Ա. կարգի Մէճիտիէ և Դ. կարգի Օսմանիէի պատուանշանները։

Դագաղին ծայրերը կը կրէին Վսեմ. Թագէր Եագրճեան, Զարեհ Տիլկէր, Գրիգոր Խարեան, Մագուտ Սեպուհ, Յովսէփ Թօքաթեան և Սիմոն Դասպէրեան էֆէնտիները։

Իսկ կերոնները կը կրէին Գառնիկ Կիւլպէնկեան, Գառնիկ Յովակիմեան, Հրանտ Աստատուր, Տիրան Կիմիչկէրեան, Արմենակ Մանուկեան և Կարապետ Խորասանճեան էֆէնտիները։

Դագաղին կը հետեւէր ժողովրդեան յոգնախուռն բազմութիւն մը և ընտրելագոյն յուղարկաւորներու ստուար շարք մը, որուն մէջ կը նշմարուէին ի մէջ այլոց, Պետական Խորհրդոյ անդամ Վսեմ. Սամի պէյ, Բարձր. Տամատ Ֆէրիտ փաշայի կողմէն Մ. Թամբիէ և Բասիմ էֆէնտի, Թնդանօթարանի վերատեսչութեան կողմէ Մէօհիւտար Ռիֆաթ պէյ, Բերայի Ոստիկանական ժողովի Նախագահ Մէհմէտ պէյ, և Տեսչ Մաթեոս Ուլնեան, Բողոքականաց ազգապետ Յակոբ Պոյանեան, Բարսեղ Հալաճեան, Մկրտիչ Էսաեան, Տիգրան Եուսուֆեան, Վահան Էսաեան, Մոիզ Պէհար Իսաք Էպէօղլու, Կարապետ Թահիրապուլեան, Յարութիւն Ասլանեան, Եղիա Շահպազ, Անտոն Կէօչէօղլու, Բարսեղ Սթամպօլլուեան, Գրիգոր Սինապեան, Իբրահիմ Իբրահիմեան, Մարուքէ Իբրահիմեան, Նշան Կեսարեան, Բարսեղ Մանուկեան, Մարգար Ունճեան, Տէրթօռ Աղէքսանդր Ապրահամեան, Օգնէ Տիգրան Անէմեան, Օգնէ Մաղլասեան, Սրամ Գարամանեան, Յակոբ Յակոբոֆ, Արմենակ Ինտիլեան, Արամ Ինտիլեան, Յեսու Շամամեան, Միքայէլ Կիւլլապեան, Թումիկ Կեսարեան, Լեւոն Ներսէսեան, Նշանտաճեան եղբարք, Նազար Երամեան, Հայրապետ Ֆէյազոֆ, Մկրտիչ Ասատեան, Գրիգոր Սէլիմիէճեան, Արշակ Մանուկեան, Տրդատ պէյ Տատեան, Սարգիս Քնաճեան, Օգնէ Մասիս, Բարսեղ Թէքէեան, Գրիգոր Կիւմիշկիրտան, Միհրան Կեսարեան, Խաչիկ Խորասանճեան, Սեպուհ Տէմիրճիպաշեան, Միհրան Սմբատեան, Ռէթեոս Պէրպէրեան, Արշակ Էսաեան, Կարապետ Էսաեան, Բերոբէ Տամատեան, Գաբրիէլ Նէշլիէրճեան, Սարգիս Տիլսիզեան, Համբարձում Թորոսեան, Գրիգոր Բրրբքճեան, Պօղոս Բէրէսթէճեան, Երեւում Փափազեան, Միքայէլ Նանտարար, Յարութիւն և Հրանտ Պապան, Մանաս Բէյիզեան, Դանիէլ Հանէսեան, Միհրան Մուրատեան, Դարեգին Մելիքեան, Օննիկ Մաղասեան, Օգնէ Հէքիմեան, Տիգրան Բարաղամեան, Արիս Ֆէսճեան, Բարթող Թէլեան, Կարապետ Խաչատուրեան, Ներսէս Կիւլպէնկեան, Տիրան Մուրատեան, Զրուանդեան, Սարգիս Նաւասեան, Մկրտիչ Թօքաթեան, Համբարձում Բիւլիւքեան, Զարեհ Եուսուֆեան, Յովհաննէս Ֆ. Դայսէրեան, Օգնէ Հ. Տատուր, Միհրան Տ. Ներսէսեան, Ճէնաղեան, Յակոբ Պոշնակեան, Մեսրոպ Պէյլիկճեան, Մարուքէ Ֆրէնկեան, Միհրան Մէլեմէթճեան, Միհրան Սիւէմ Դալիճեան, Կառնիկ Համամճեան, Յովակիմ Արիկեան, Անտոն Թարազ, Մագուտ Շահպազ, Հրանդ Շահպազ, Հայկ Ճամուլեան, Արշակ Ունճեան, Յակոբ Պարէր, Մարտիկ Էնգսէրճեան, Լէոն Էսքենազի, Մարտիկ Քէրէստէճեան, Յակոբ Նիկոդոսեան, Լեւոն Յովհաննէսեան, Գառնիկ Հայոցեան, Պենոն Տէյիրմէնճեան, Մեսրոպ Ֆէնէրճեան, Յովհաննէս Մուրատեան, Պետրոս Կարապետեան, Նշան Տիւզէնճեան, Հրանտ Ասլանեան, Օգնէ Թանին, Կարապետ Օլպախեան, Յակոբ Թաթթապուլեան, Անտոն Համբարձումեան, Գարակէօզեան դրամատան և վաճառատան բոլոր պաշտօնէութիւնը և այլ բազմաթիւ անձնաւորութիւններ՝ որոնց անունները մի առ մի թուել անկարելի է։

Եկեղեցւոյն բակը կատարուած վերջին արարողութիւններէն ետք, այս յուղարկաւորները իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին Դարակէօզեան էֆէնտիներուն, Յակոբ էֆ. Էսաեանի և հանգուցեալին միւս պարագաներուն։

Յետոյ դագաղը քառաձի չբեղ մեռելակառքի մը մէջ դրուելով տարուեցաւ Շիշլիի Ազգ. գերեզմանատունը ուր յիսունէ աւելի կառքերով յուղարկ գացին նաեւ Գարակէօզեան դերդաստանին բոլոր անդամներէն զատ ստուար թիւով յուղարկաւորներ։

Հանգուցեալին մարմինը երբ գերեզմանատուն հասաւ, հոն եւս դռնէն եկեղեցական թափօր կազմուեցաւ նախագահութեամբ Բերայի Քարոզիչ Տ. Հմայեակ Սրբազանի և մասնակցութեամբ վարդապետներու, քահանաներու, ինչպէս նաեւ երգեցիկ մանուկներու որոնք այնքան յուզիչ կերպով կ'երգէին մկռելական վերջին մեղեդիները։

Տ. Հմայեակ Սրբազան թաղման կարգը կատարեց ապա, և հանգուցեալին մարմինը ամփոփուեցաւ իր ընտանեկան դամբարանին մէջ։

∴ Գրիգոր էֆ. Գարակէօզեան որ հայթայթիչը եղած էր Սպարապետութեան և ծովային նախարարութեան, իր պետութեան մատուցած գովելի ծառայութիւններուն ի վարձատրութիւն պատուուած է Միւթէֆարիզի աստիճանով և Ա. կարգի Մէճիտիէ ու Գ. կարգի Օսմանիէ պատուանշաններով։ Իր արու եղբօրորդիքն են. հանգուցեալ Նազարէթ էֆ.ի զաւակները, Թագւոր, Եդուարդ և Արամ էֆ.ները, որոնք ցանքէրութեամբ կ'զբաղին։ Կարապետ էֆ.ի զաւակներն են. Արշակ ու Միհրան էֆ.ները. որոնք Ամերիկայի հետ գործի մեծ առեւտուրներ ունին։ Յովսէփ էֆ.ի դեռատի զաւակը Սարգիս էֆ. որ տպագրի վաճառականութեամբ կ'զբաղի։ Իսկ եղբօր աղջիկներն են՝ Տիկին Գառնիկ Ֆնտքլեան, Տիկին Յակոբ Էսաեան, Տիկին Տօքթ. Դաւիթեան և Տիկին Պապայեան։

Մահեզու

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆ — 61 —

ԳՐԵՑ ՍՏԻՒՎԸՆՍԸՆ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ՍԻՄՈՆ ՁԻԼՃԻԼԵԱՆ

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Դէպի Գանձի Կղզին

ԼԴ.
ՎԵՐՋԱԲԱՆ

Երեք մղոն աւելի անդին, երբ հիւսիսային ծովածոցին առջեւ կը հասնէինք, չտեսնե՞նք յանկարծ որ Իսբանիոլա ջուրին վրայ կը շրջէր առանձին։ Մակընթացութիւնը ջուրին վրայ հանած էր զայն։ Բարեբախտաբար հովը թեթեւ էր, և հոսանքը նուազ զօրաւոր քան հարաւային ծովածոցին մէջ, ապա թէ ոչ երբեք տեսնելիք չունէինք մեր առագաստանաւը։ Մեծ վնաս մը կրած չէր, միայն միջնակայմին առագաստը կորսուած էր։ Նաւը ելնել, խարիսխ մը գտնել և մէկուկէս գրկաչափ ծովին մէջ նետել,—այս ամէնը չուտով կատարուեցաւ։ Ցետոյ նաւակով դարձանք Պէն Կընի քարայրին ամէնէն մօտ եզերքը, և Կրէյ մինակը Իսբանիոլա գնաց, հոն պահակութիւն ընելու համար։ Թեթեւ զառիվեր մը կար ծովեզերքէն մինչեւ քարայրին բերանը։ Երբ կը մօտենայինք անոր, Սքուայրը դիմաւորեց մեզ։ Շատ բարի և քաղցրաբարոյ վարմունք մը ցոյց տուաւ ինծի, առանց փախչելուս մասին աղէկ կամ գէշ խօսք մը ընելու։ Բայց Սիլվըրին տուած բարեւը կաս կարմիր ըրաւ անոր դէմքը։

—Ճօն Սիլվըր, ըսաւ, դուք ամենամեծ ապիրատն էք զոր երբեք ճանչցած ըլլամ։ Կ'երեւայ որ պարտաւոր չեմ հետապնդել ձեզ, և պիտի չհետապնդեմ։ Բայց բոլոր այս սպանութիւնները, որոնք այս կղզին մէջ տեղի ունեցան, ձեր վիզին վրայ պիտի ծանրանան։

—Շնորհակալ եմ, պարոն, պատասխանեց Ճօն Սիլվըր նորէն բարեւելով։

—Կարգիլեմ ձեզ ինծի շնորհակալ ըլլալէ, ըսաւ Սքուայրը խստօրէն, վասն զի իմ բոլոր պարտաւորութիւններուս մէջ կը թերանամ։ Ե՛տ գնա, եթէ կը հաճիս։

Ասոր վրայ քարայր մտանք։ Ընդարձակ և օդասուն վայր մըն էր։ Խորը, ջրվէժ մը կար որ ջուրի հոսանք մը կազմած էր։ Հողը աւազով ծածկուած էր։ Դրան մօտ վառած կրակի մը առջեւ գտանք նաւապետ Սմօլէթը որ խատէ անկողինի մը վրայ պառկած էր։ Ամէնէն հեռու մէկ անկիւնը, բոցին լոյսովը, տեսայ ոսկիներու և ձոյլ ոսկիի կոյտ մը որ կը վառվռէր։

Ասիկա Ֆլինդի գանձն էր, զոր այնքան հեռուէն փնտռելու եկած էինք, և որ արդէն Իսբանիոլայի 17 նաւաստիներուն կեանքին արժած էր։ Եւ ո՛վ գիտէ ուրիշ ո՛րչափ մարդոց մահուան պատճառ եղած էր մինչեւ որ այս կուտակումը կատարուած էր։ Որչա՜փ նաւեր ծովին տակ ընկղմած էին և ո՛րչափ մարդիկ մեռած էին։ Ո՛րչափ անգթութիւններ, անպատուութիւններ, ստախօսութիւններ և ոճիրներ գործուած էին։ Եւ սակայն կղզիին մէջ տակաւին երեք հոգի կային, Սիլվըր, Մօրկան և Պէն Կըն, որոնք մասնակցած էին այս ոճիրներուն, գանձէն իրենց բաժինը առնելու համար։

—Դո՞ւք էք, Ճի՛մ, ըսաւ ինծի նաւապետը։ Ո՛հ, քաջ տղայ մըն էք։ Բայց չեմ կարծեր որ միասին ճամբորդենք։ Դուք չատ կը սիրէք ձեր գաղափարով գործել։ Դո՞ւք ալ հոս էք, Ճօն Սիլվըր։ Այս ինչ հով փչեց։

—Պարտականութիւնս կը կատարեմ, պարոն, պատասխանեց Սիլվըր։

—Ա՛հ, ըրաւ նաւապետը։

Եւ ուրիշ բառ մը չաւելցուց։ Այն իրիկուան ճաշը չատ գեղեցիկ էր, բարեկամներուս մէջտեղ, Պէն Կընի ունեցած այծի միսերով և Իսբանիոլայէն բերուած ընտիր գինիով պատուական ճաշ մը։ Մեզմէ աւելի զուարթ և աւելի երջանիկ կոչնականներ եղած չեն բնաւ։ Եւ Սիլվըր հոն էր, կրակին լոյսէն հեռու նստած, բայց ինք ալ մեծ ախորժով կ'ուտէր և հանդարտօրէն կը մասնակցէր մեր զուարթութեան։ Դարձած եղած էր նոյն քաղաքավար, քաղցրահամբոյր մարդը զոր ճանչցած էինք այս ողբերգական դէպքերէն առաջ։

ԼԴ.
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Հետեւեալ առտու կանուխ գործի սկսանք, վասն զի ոսկիի այս հսկայական դէզը Իսբանիոլա փոխադրութիւնը պզտիկ գործ մը չէր մեզի պէս սակաւաթիւ մարդոց համար։ Կղզին գտնուող երեք հոգիները արգելք չէին մեզ։ Բլուրին վրայ պահակ մը դրինք որուն զինեալ վիճակը բաւական եղաւ հեռու պահելու մեր երեք հակառակորդները։ Վստահ էինք որ այլ եւս յուսահատած լին մեզի հետ կռուելէ։ Ուստի մեր աշխատանքը կանոնաւորապէս տեղի ունեցաւ։ Կրէյ և Պէն Կըն նաւակով կ'երթային կուգային, մինչ մենք ալ ոսկիները քարայրէն ծովեզերք կը փոխադրէինք։ Մէկ հոգի հազիւ կրնար չուանի մը կապուած ոսկիի երկու ձոյլ կրել։ Ասով հանդերձ, նորէն չատ դանդաղ կը յառաջանար մեր աշխատութիւնը։ Իսկ ես ոսկի դրամները պարկերու մէջ կը դնէի։

Տարօրինակ հաւաքածոյ մըն էր որ տեսակի կողմէ կը նմանէր Պիլի Պօնսի դրամներուն, բայց անհունապէս աւելի այլազան էր։ Կը յիշեմ այն հաճոյքը զոր կը զգայի, երբ աշխատութենէն հանգիստ առնելու համար, ստակներուն տեսակները կը զատէի։ Ֆրանսական, անգլիական, սպանիական, փորթուկէզ, լուի, կինէ, արաբական դրամներ են., ոմանք կլոր, ոմանք քառակուսի կամ ութանկիւն, ուրիշներ ծակած, չղթայ անցընելու համար։ Գալով թիւին, այնքան չատ էր որ մատներս կը յոգնէին համրելէ եւ կռնակս ալ կը ցաւէր ծռելէն։

(Շարունակելի)

ԱԶԴ

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Ուսումնարանին 17րդ Տարեշրջանը պիտի սկսի առաջիկայ 1/14 Սեպտեմբերին։

Ուսումնարանին Խնամակալութիւնը ծանուցած է արդէն, մասնաւոր յայտագրով մը, յարգոյ ծնողաց և պատուական ազգակիցներուն, անոր զիտած կրթական ուղղութիւնը, նպատակը, ուսմանց ծրագիրն և ընտրեալ դասատուներուն անունները և վստահ է որ անոնք լիովին գաղափար կազմած են այս ուսումնական հաստատութեան վրայ և անոր նկարագրին արժէքը գնահատած։

Աշակերտաց արձանագրութեան համար ծնողք կրնան դիմել Ուսումնարանին Տնօրէնութեան, Բերա Նէչիկ փողոց թիւ 1, ամէն Զօրեքշաբթի և Ուրբաթ օրերը մինչեւ կէս օր։

Հին աշակերտաց արձանագրութիւնները տեղի պիտի ունենան Սեպտեմբեր 1էն մինչեւ 3. իսկ դասերը պիտի սկսին Սեպտեմբեր 5ի երկուշաբթի օրը։

Տնօրէնութիւն
Ս. ԳՐԻԳ. ԼՈՒՍ. ՈՒՍՈՒՄ.

Բերա, 15 օգոստոս 1905 10—5

ԼԻՍԷ ՖՌԱՆՍԷ

Վարչութեամբ՝ Մ. Ժ. ՖՕՌԻ

Բերա, Տօմմանա փողոց թիւ 2
Մասնաճիւղ, Գատըգիւղ Մօտա

Մօտայի վարժարանը կը վերաբացուի սեպտ. 5/18ին, իսկ Բերայինը 7/20ին։ 20—9

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՍԿՈՒՏԱՐԻ

Այս վարժարանը, զոր կը վարէ ինք անդամներէ բաղկացած Խնամակալութիւն մը, և բնիկ ու Ամերիկացի 11 ուսուցիչներէ կազմուած ձեռնհաս ուսուցչական խումբ մը, հիմնական դաստիարակութիւն մը կուտայ բոլոր իրեն դիմող Հայ աղջիկներուն։ Կ'աւանդուին բնական, իմաստասիրական, չափական և այլ գիտութիւններ։ Մասնաւոր ոյժ կը տրուի հայերէն և անգլ. լեզուներուն, կ'աւանդուին նաեւ Թուրքերէն և ֆրանսերէն լեզուները։ Վարժարանին երկաւ ընդարձակ և օդաւէտ չէնքերը, ինչպէս նաեւ Խնամակալութեան երկաւ բժիշկ անդամները մեծապէս կ'ապահովեն աշակերտուհիներուն առողջութիւնը։ Անտառոտ եկմաւուցին, որուն մէկ մասնագիտը մինչեւ քաղաքս կ'երկարի, ճամբորդութիւնը խիստ դիւրին և հաճելի կ'ընծայէ։ Դիշերօթիկներու տարեթոշակն է 13 օսմ. ոսկի, զոր երկու մասնավճարով պէտք է հատուցանել։ Դաշնակի դասի համար 5 կամ 3 ոսկի կը պահանջուի, դասաւանդութեան թիւին համեմատ։ Երգեհոնի դասի համար 2½ ոսկի կը պահանջուի. Վարժարանին ԽԱ. տարեշրջանը կ'սկսի Սեպտ. 13 (Ն.Տ.) Դշ. իրիկունը։ Վարժարանին նոր յայտագիրը ուզողներուն ձրի կը ղրկուի։ Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել Մր. Բիբի, Պոլսոյ Հաւաս, Կ. Պոլիս, կամ գրել Տոքթ. Ս. Էֆ. Գավուքճեանի, Ատենապետ Խնամակալութեան. Ատաբազար։

12—10

ՄԱՅՐԱԿԱՆ ԿԱԹԸ

Մայրական կաթին ալ գտնուեցաւ փոխանորդը։ Ցայտնի է որ Նորմանտական կաթը զուլցերիականէն խիստ ընտիր և սննդարար է։ Ֆրանսական

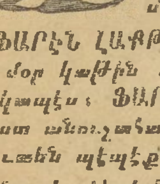

Բռուսօ Ժ'Էրմօն (Ս. և Օ) Ընկերութիւնը Ֆօսֆաթէն և Նորմանտիոյ ամենապատուական կաթէն տղոց համար ընտիր սնունդ մը պատրաստած է ՖԱՐԷՆ ԼԱՔԹԷ ՖՐԱՆՍԷ անունով, որ մօր կաթին տեղը կը բռնէ բացարձակապէս։ ՖԱՐԷՆ ԼԱՔԹԷ ՖՐԱՆՍԷՆ խիստ անուշահամ է, մեծ ախորժով կ'ուտեն պէպէքներն և քանի՛ ուտեն՝ ա՛յնչափ կ'գիրնան ու կ'ուժովնան։ Տղոց ու կիներու հիւանդութեան մասնագէտ բժիշկներ պէպէքներուն իբր սնունդ միակ Ֆարէն Լաքթէ Ֆրանսէն կը յանձնարարեն որ նիւթ դիւրամարս է, տղոց ստամոքսը չի խանգարեր, փորհարութիւն չի պատճառեր, անոնց ակռայ հանելն ու ոտքի ելլելը կը դիւրացնէ ու կը փութացնէ և զանոնք կը պաշտպանէ տղոց յատուկ ամէն կարգի հիւանդութեանց դէմ։ Անոնք որ իրենց սեռի հասարակութեան առողջութեանը կը ցանկան և կը փափաքին ապագային հաւաքելու, առողջ և կորովի տեսնել իրենց զաւակները, անհրաժեշտ է որ անոնց նմանութենէ չխոտորին ու իրենց զաւակներուն իբր սնունդ փնտռեն միայն և միայն ՖԱՐԷՆ ԼԱՔԹԷ ՖՐԱՆՍԷՆ և ուրիշներուն վրայ ալ այս մարգան։ Կը ծախուի ամէն մեծ դեղարաններու, դեղագործներու և դեղավաճառներու քով։

Մեծաքանակ գնումներու համար դիմել Պլ. Է. ՄՃՆՆԻ վաճառատունը, Կ. Պոլիս Նուրուօսմանիէ խան թիւ 23, 25։

15—50

ԻԼԱՆ

Մուսթէնաթը աաքէրիյէի Գանրիյէ իչիւն միւնագասաօը իճրա օլունմագտա պուլընան բուղանը աաքէնին պէհէր քիլօսը 10 ղրուշտա թայինի ... օլուպ իլլալը բաւմինին պէչինճի բաղար էրթէսի կիւնիւ զարարը էվվէլինին վէ էրթէսի կիւնի տախի զարարը զամիքինին իթտար մուզարրէր պուլունտուղունտան, Փիաթը միզգիւրէտէն նուզուլընա իթալա թալիպ օլանլարըն եէվմը միզպուրէ գատար Նուրետ Պահրիյէ լէվազըմ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

1 Իյլուլ 321

ՕՆՆԻԿ ՀԱՃԻՍԱՐԻՄ

ՇԱՔԱՐԵՂԷՆԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Բերա, Բալըքբազար, Պէօյիւքբէք Ճատտէսի
Թիւ 38 եւ Աղաճամի, թիւ 124

Այս վաճառատանը մէջ կը ծախուին Եւրոպական և Օսմանեան ամէն տեսակ ընտիր շաքարեղէններ, բասաուներ, լօքումներ, լիքէօրներ, իքսիրներ, հարսանիքի, նշանտուքի և կնունքի յատուկ զարդարուն շաքարեղէններ, ամէն տեսակ անուշեղէններ, են. են.։

Կ'ստանձնէ հարսնիքներու սպասարկութիւնը, գոհացուցիչ և դիւրամատչելի պայմաններով։ Կը գտնուի նաեւ ԸՆՏԻՐ ՊԱՂՊԱՂԱԿ, մասնաւանդ Բանկալթիի խանութին մէջ, ուր կրնան յաճախել Բանկալթիի բնակիչները և խիստ գոհ պիտի մնան։

Այս վաճառատունը բնաւ առնչութիւն չունի ուրիշ ո' և է նմանօրինակ հաստատութեան հետ։ 50—28

ԼԱՆԿԱՇԻՐ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Սդերլին

Դրամագլ. աւելի քան 13,000,000
Տարեկան գանձում տուրքեր և ապահովագին 4,162,578

Անգլ. ապահովագրական ընկերութիւն հրդեհի դէմ եւ կեանքի վրայ

Որ այժմ ձուլուած է ՌՕՅԸԼ ապահովագրական Ընկերութեան հետ

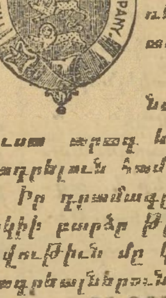

Հրդեհի դէմ ապահովագրութիւն ամէն տեսակ անշարժութիւններու վրայ,—քարաչէն և փայտաչէն կալուածներ, տուրքաբերական բաղդեր, ապրանքներ, են. են.։

Լանգաշիր միշտ նշանաւոր եղած է ամէն կորուստ արագ և արդար կերպով կարգադրելուն համար։

Իր դրամագլխին՝ 13,062,125 անգլ. ոսկիի բարձր թիւը բացարձակ ապահովութիւն մը կ'երաշխաւորէ ապահովագրեալներուն։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՔ
ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ, թիւ 1՝ ՆՈՐԹ ՃՕՆ ՍԹՐԻԹ
ԼՈՆՏՈՆ, 28՝ ԼՕՄՊԱՐՏ ՍԹՐԻԹ

ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ՊԷՕՑ ՍԻԼՎԷՐ ԵՒ ԸՆԿ.
Նօ. 4 և 5 Քիւչիւք Թիւնէլ խան
Դեր-Գործակալ Էսիրենի՝
ՄԱԳՍՈՒՏ Ց. ՍԱՆՏԱԼՃԵԱՆ

Ուրիշ դեր գործակալութիւններ անի Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

50—26

ԸՆՏԻՐ ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆՆԵՐ

Կալաթա Խավիար խան երկրորդ յարկ
թիւ 83

Ֆրանսայէն և Անգլիայէն վերջին նորաձեւութեան համեմատ պատրաստուած զուտ և ընտիր բուրդէ երիկ մարդոց համար յատուկ զգեստեղէններ, բարտոսիւցուններ և բանթալօնցուններ բերուած ըլլալով, արդոյ հասարակութեան կը յանձնարարուի անգամ մը դիմել յիշեալ վաճառատունը, ուր ճաչակի ազնուութիւնը և գիներն չափաւորութիւնը իրարու հետ կը մրցին։

50—50 Գ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Ասքէրիյէ նէզարէթը ճելիլէսի տախիլի վէ միւպաշիր խասսէլէրինէ սաանըլատը իչիւն մէմլէքէթ նիւմունէ վէ չէրայթինէ մալիւմէ վէճհիլէ իմալ իթտիրիլէճէք օլան 295 թագըմ էլպիսէնին սէնէի հալիյէ իյլուլընըն պիրինճի չարչէնպէ կիւնիւ ... միւնագասասընա թէվսիլ օլունուպ 21ինճի չարչէնպէ կիւնի զարարը մուվագգաթը իթտա վէ 28ինճի չարչէնպէ կիւնի տախի 100տէ 3տէն 5է գատար թէնզիլաթ գապուլիյլէ իհալէի գաթիյէ իճրա օլունաճաղընտան, իշպու էլպիսէյի իմալա թալիպ օլան վէ չէրաիթինի անլամագ իսթէյէնլէրին միւտտէթը միզգիւրէ զարֆընտա ճումա վէ բազարտան մատա հէր կիւն սաաթ 6 տան 10ա գատար աէքզօզիօ ադչէսինիւ պէրապէր էնճիւմէն իտարէի Ասքէրիյէ վէ մուհասէպէյէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր.

3 Իյլուլ 321

ԱԶԴՈՒ ՄԻՋԱՏԱՄՊԱՆ ՓՈՇԻ ՓՆՏՌՈՂՆԵՐՈՒՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ ՄԸ

Կ'ուզե՞ք հանգիստ ու մրջիկ-մրջիկ քնանալ ու ազատիլ այս անձրեւ միջատներու տեսած չարչարանքներէն, ԴԻՄԵՑԷՔ ՈՒՂՂԱԿԻ

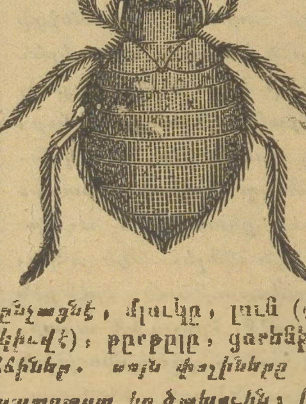

ԽԱՉԻԿ ՓԷՍՃԵԱՆԻ
ԴԵՂԱՐԱՆԸ

Մահմուտ Փաշա Պազար, «պօղաչանի»ին դէմ, թիւ 261

ուր հոն պիտի գտնէք Թարմ և առաջին տեսակէն խիստ ազդու Տալմաչիայի միակ միջատասպան փոշի, որ վայրկենապէս կ'սպաննէ ու կ'ոչնչացնէ, մլակը, լուն (փիրէ), ոջիլը, ճանճը, մժեղը (սիվրիսինէք), Ուտիճը (կիւվէ), բըրթըլը, ցորենի-ուտիչը և ուրիշ խել մը վնասակար միջատներ ու ճճիներ. այս փոշիները մեծ ու պզտիկ մասնաւոր տուփերու մէջ դրուած պատրաստ կը ծախուին։ Ուստի ամէն անոնք որոնք պէտք ունին ազդու միջատասպան փոշիի և կ'ուզեն գիշերները անուշիկ-անուշիկ քնանալ և առողջ մնալ, թող դիմեն Դեղարանս, ուր ամէն տեսակ պէտք մը գտնուելուն համար դեղարանս Պոլսոյ կարեւոր և կեդրոն մէկ տեղը գտնուելուն։ Աւելորդ նկատած չենք ըլլար հոս անգամ մը եւս յիշեցնելու թէ՝ Դեղարանս անուն չնշին քիչ ժամանակուան մէջ ջերմ ընդունելութեան արժանացաւ իր ուղղամիտ գործունէութեամբ իբր մէկ ծառայելով իր նպատակին, այն է դեղերու թարմութեամբ, դեղագրերու արագ և ճշգրիտ պատրաստութեամբ, գիներու չափաւորութեամբ և որ աւելին է սրտանց խղճամիտ գործադրութեամբ միշտ գոհ ձգելով իր ազնիւ յաճախորդները։

Դեղարանս նաեւ Եւրոպական ամէն մը հետ ալ թանկագին ըլլալով, ամէն մաքուր Թարմ պատուաստի փիալներ (ասր վաքսին) կը հասնին և յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։

Ցերեկը նաեւ ամէն օր Դեղարանս յաճախող Հայ և օտարազգի բժիշկներէն մասնաւորապէս ծանօթ ԲԺԻՇԿ ԱԼԼԱՀՎԷՐՏԻ ԷՖ.՝ որ ամէն Դշ. Եշ. Շբ. օրեր ժամը 8—11 իրեն դիմող հիւանդները կը դարմանէ իր ծանօթ փորձառութեամբ և մասնագիտութեամբը դեղարանիս մասնաւոր դարմանատանը։

Ասով մասամբ մը պարզելով Դեղարանիս ներկայ վիճակը կը յուսանք թէ արդոյ յաճախորդները ինչպէս ցարդ, յետ այսու եւս միշտ պիտի շարունակեն իրենց վստահութիւնը Դեղարանիս նկատմամբ, և փոխանակ հեռաւոր տեղեր դիմելու՝ ուղղակի պիտի այցելեն Դեղարանս, ուր ամէն տեսակ դիւրութիւններ պիտի ընծայուին իրենց կատարելապէս գոհ Թողելու համար, քանի որ Դեղարանիս սկզբունքը եղած է ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ։

ԴԵՂԱՐԱՆՍ ՈՒՆԻ ՆԱԵՒ ՓԻՇԵՐԱՑԻՆ ՍՓԱՍ 50—37

ՕՍՄ. ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ՝ ԿԱՅՍ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐՏՕՆՈՒԹԵԱՄԲ
ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹԵՐ

Այս ընկերութիւնը հրապարակ հանած է սիկառի թուղթեր, որոնց կողքերը կը կրեն Բաւմէլիի պարգեւաթուղթի մը թիւը։ Նոյն երկաթուղիներուն վիճակահանութեան մէջ շահող թիւերը ունեցողները հետեւեալ պարգեւները պիտի առնեն.

1	պարգեւ	10,000	ղրշ.	որ պիտի	տրուի	մեծ պարգեւը	շահող	թիւին
1	»	1,000	»	»	»	2րդ	»	»
2	»	500	»	»	»	3րդ	»	» 2 թիւերու
6	»	200	»	»	»	4րդ	»	» 6 »
12	»	200	»	»	»	5րդ	»	» 12 »
28	»	200	»	»	»	6րդ	»	» 28 »
850	»	25	»	»	»	ամօրթի	»	» 900 »

Ուշադրութիւն !!! ամէն պարգեւաւոր սիկառի թուղթի վրայ նշանակուած է մէկ թիւ և քանիերորդ վիճակահանութեան համար արժէք ունենալը։

Վիեննայի կայս. և արքայական արհեստագիտական բարձրագոյն վարժարանին ատրրալաբոռատորիան երեւան հանած է թէ այս սիկառի թուղթերը ամէն աղէկն են։

Գնեցէք պարգեւաւոր սիկառի թուղթերը՝ ճասը 10 փարա

Պարգեւները վիճակահանութենէն անմիջապէս ետք պիտի վճարուին Պոլսոյ և Սելանիկի Պանքայէն և Իզմիրի մէջ ընկերութեան ընդհանուր գործակալ Անաստասիւս Եղբարցմէ։ Նաեւ ուրիշ գլխաւոր քաղաքներու մէջ ընկերութեան գործակալներէն։ Առաջին պարգեւը միայն Պոլսոյ, Սելանիկի և Իզմիրի մէջ պիտի վճարուի։

Պարգեւաւոր թուղթերուն Պոլսոյ միակ կեդրոնատեղին է Գալաթա Ջինչլի Բօղազ Ալթը Բարմաքճեան խան Տեարք ՄՕՏԻԱՆՕ, Ս. ԵՒ ԸՆԿ. 50—15

ԻՍԹԻՖԱՏԷԼԻ ՄՈՒՀԻՄՄ ԻԼԱՆ

ԹԷՐԱԳԳԻՆԱՐԸ ՀԱԶԸՐԷԻ ՖԷՆՆԻԵԷՆԻՆ ԽԱՐԻԳԱԻ ՖԷՎՔԷԼԱՏԷԼԻՆՍՏԷՆ
ՄԷՀՄԷՏ ԱԹԸՖ ՊԷՅԻՆ ԽԱՍՍ ԹԷՐԷԵԱՂԼԱՐԸ

Մէմալիքը մահրուսէի Շահանէտէն Բումէլի վիլայէթը ճելիլէսի Մահսուլաթը նէֆիսէսինտէն օլուպ խալիս սիւտտէն իմալ օլընան թէրէ եաղլարը իւզմարը էհանըն հիչ պիր եէրինտէ էմսալինէ նատիրտէն պիւլէ ֆէնտէրիֆ օլունմայան գաբիլիյէթ լաթիֆ վէ լէզզէթ ճէհէթիյլէ էրպապը մէզագըն զէվգ վէ իւթիհատընը թէթրիրաձ իւր լէզզէթէ մալիք օլուպ հէլէ Էսնաֆ էլլինատէ նէյր իթտիրի բարէսինաֆ լաթիֆէ հէր զէվգ սէլիմին աղզընըդ սաւլաթընըզ պէրապէր բէգավէլ գապէթ գալուլ իթմէգ աէրէֆէտէքի էհվէնիյէթի վէ նէֆասէթ վէ լէթաֆէթին հէր քէս իչիւն մուհթազ մէմնունիյէթի ֆէնն ասիլ քէզէսինատէ իտ թատիք էյլէյէճէկլէրի մասլում օլաճաղընտան ... պէր մաղազասընա ... իսթէյէնլէրին մուրաճաաթ էյլէմէլէրի ...

Մահալը ֆիրուխթը Ճիհար ճէլէյիւն Սիրկէճիտէ Աթմաճա ճատտէսինտէ միւհէյյաթ եանընտա ... օլունան 4 նումերօլը մաղազատըր։ 10—10

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳՐԱՏՈՒՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԳԸԼՃԵԱՆ
ՔԱՐՄԱԳՃԸԼԱՐ, ՄԵԾ ՆՈՐ ԽԱՆ

Գըլճեան գրատունը պատիւ ունի ծանուցանել դպրոցական մարմիններու — հոգաբարձու, տնօրէն, տեսուչ, ուսուց. ուսուցիչ— թէ ի վիճակի է յառաջիկայ ուսումնական տարեշրջանին խնամով, ու փութով հայթայթել Մեծարիֆէն արտօնուած Օսմ. եւ Հայերէն ամէն տեսակ գիրքեր։ Գրատանս նպատակն եղած է յաճախորդին շահուն մէջ փնտռել իր շահը։ Իր գտած համակրութեան ապացոյցն է յաճախորդներուն մեծ թիւը որ կը ստուարանայ հետզհետէ։ Փորձ մը միայն կը բաւէ հաւկնալու գրատանս գործառնութեան եղանակը։ Փափաքողներուն ձրի կը ղրկենք յառաջիկայ 1905-906 տարեշրջանի համար խորագրեալ դասագրքերուն վրայ պատրաստուած դասագրքերու ցանկը։ 30—12

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑ
ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ
1906 ՏԱՐԻՈՅ

352 էջ, 10 պատկեր Որբանոցի. մաքուր տպագրութիւն. տոկուն կազմ։ Համառօտը 128 էջ և 37 էջ յաւելուածով 1 ղրշ. ընդարձակը 352 էջ և 261 էջ յաւելուածով 3 ղրշ. ոսկեզօծ լաթակազմը 7½ ղշ. Կը ծախուի ամէն գրատան մէջ ի Պոլիս և ի գաւառս։ Կեդրոն Մատթէոսեան Տպարան։

Պարունակութիւն

Տոմարական գիտելիք և օրացոյց. Օսմ. Կայսրութիւն, պաշտօնատարք. Հոգեւոր Պետեր, երկիրներ, գաւառներ, երկաթուղիներ, Թղթատարութիւն և հեռագրութիւն։

Կրօնական. Եղիշէ եպս. Դուրեանէ 3 հոգեւոր երգ. Մալքիսեդեկ եպս. Մուրատեանէ մէկ հոգեւոր երգ։

Բարոյական 20 կտոր, ընտանեկան 30, բժշկական, տնական դեղերուն 25, տնական հիւանդապահութիւն, առողջապահական քերական, ուսուցչական, հարցարան 45 հարցերու պատասխան. գիտական 20 կտոր, երկրագործական 16, կենսագրական 1, վիճակագրական ճոխ բաժին, զուարճալիք, մրցանակաւոր 15 թուաբանական խնդիրներ, ծանուցումներ։

Փութալ, գնել և օգտուիլ։

10—7

PHOENIX ASSURANCE L. Co.

«ՖԻՆԻՔՍ»

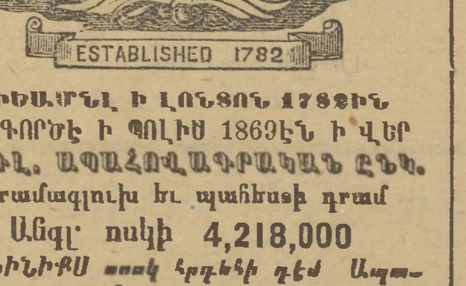

ՀԻՄՆՈՒԱԾ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782ԷՆ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ
Անգլ. ոսկի 4,218,000

ՖԻՆԻՔՍ տասկ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ և փութաջանութեան մէջ իր անմիջական վճարումներով։

ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի և կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժական ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։

Ընկերութեան նշանաբանն եղած է. ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ և ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆ ՎՆԱՍՈՒՑ։ Ցա'րդ վճարած է տասնել քան 27,000,000 անգլ. ոսկի։

Ընդհ. գործակալ Պոլսոյ և գաւառաց։ Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Վ.իքալէս խան. Պանք Օթօմանի քով Ղալաթիա

Փոխ Գործակալք ի Պոլիս
ՌՈՒԲ. ԱԲԻԿԵԱՆ ՃԻՎԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ
Եմէն պէկ խան Ֆենտչեան խան
Զմիւռ քիօգերու
Ա. ԷՆՖԻՃԵԱՆ
42—50

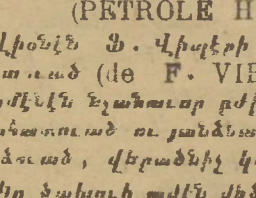

ԵԹԷ ՁԵՐ ՄԱԶԵՐԸ ԹԱՓԻԼ ՍԿՍԻՆ, անմիջապէս առանց վարանելու գործածեցէք ՊԷԹՐՕԼ ՀԱՆԸ (PÉTROLE HAHN),

Լիօնէն Ֆ. Վիպէրի կողմէ պատրաստուած (de F. VIBERT Lyon), և ամէնէն նշանաւոր բժիշկներու կողմէ գնահատուած ու յանձնարարուած միակ փորձուած, վերածնիչ կազդուրիչը։

Կը ծախուի ամէն մեծ դեղարաններու մէջ ինչպէս նաեւ Բօ Օրէքաթիվի վաճառատունը, և Պոլիս. Սուլթան Համամ. Մէզիքի որդւոց և ընկ. դեղօրէից մթերանոցս։

Ներկայացուցիչ Ե. Տէլաւէս 26, Անանիասի խան, Մէյտանճըք փողոց։

26—9

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒ ԵՒ ԴԵՂԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Հանգուցեալ Տիլլէթեան Անթուան Էֆէնտիի Բերա Բանկալթի՝ չիտակ ճամբան՝ թիւ 71 դեղարանը իր արկնոյ հայեցի և գեղագործ Սեմփատ Թէրեան Էֆէնտիի պատասխանատուութեան ներքեւ բացուած է բոլորովին նոր զարկով մը։

Ամէն տեսակ դեղեր և spécialité-ներ գտնուած ըլլալով, հոն դիմող հիւանդի ուրերը պիտի գտնեն դեղերու թարմութիւն՝ դեղագիրներու արագ և ճշգրիտ պատրաստութիւն և գիներու չափաւորութիւն։

Նոյն դեղարանը միայն մէկ տարի տրինով տնուածէ կարենալով շարունակել՝ ընտիր դեղարան մը գնել փափաքող դեղագործք կրնան դիմել հոս։

6—4

ԱԿՌԱՆԵՐՈՒ
ԵՒ
ԲԵՐՆԻ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ

Ակռաներու և բերնի առողջութիւնը կ'ապահովէ մաքրութիւնը, զոր չեն կրնար յաւապէս կատարել գէշ վիճակի մէջ գտնուող ակռաները։ Բերանն ու լինտերը առողջ պահելու, ակռաները ճերմկցնելու և անոնց փտութեան առաջքն առնելու և փտել սկսածները բժշկելու համար անհրաժեշտ է գործածել

ՍՈՒԼԱԳԻ ՊԷՆԷՏԻՔԹԻՆ
ՕՇԱՐԱԿԸ. ՓՈՇԻՆ ԿԱՄ ԽՄՈՐԸ

որ Բատըքօրեան դրաւթեամբ պատրաստուած անուշահոտ և հականեխական է,

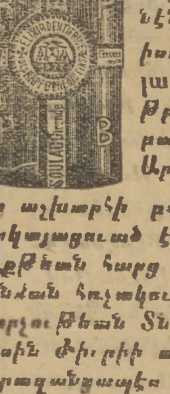

լինտերուն մէջի միքրօբները կը ջնջէ, բերնին զարշահոտութիւնը կը բուժէ, կոկորդին ու խռչափողին թարախային նիւթերն ու բորբոքումները կ'անհետացնէ։ Ամէնէն առաջնակ ակռայի ցաւի իսկոյն կը հանդարտի Սուլագ Պէնէտիքթինի մէջ թրջուած կտոր մը բամպակով։ Բարիզի 1900ի Արուեստահանդէսին մէջ, ուր աշխարհի բոլոր ակռայի դեղերը ներկայացուած էին, Սուլագի Պէնէտիքթեան հարց այս ակռայի դեղերն անձնական նշանակութեան, և այս կարեւոր Վարչութեան Տնօրէնն տրուեցաւ մեծանուն պէտքին Փիլիփի անգամ անուանելով, գերազանցապէս նաւիրագործութեան համբաւին այս պատուոյ ճիւղ։ 26—18

ՏՕՔԹ. ՔՈՒՉՈՒԿԻ

Մասնագէտ ծննդական գործարանները, մորթային, վեներային, միզանցքային և կնօջական հիւանդութիւններու։ Երկար տարին պաշտօնավարած է Բարիզի հիւանդանոց՝ երուն մէջ անուանի բժիշկներու քով։ Իր դարմանատունը կը գտնուի Ղալաթիա, Եիւքսէք Գալտըրըմի անկիւնը, Վօյվօտա ճատտէսի թիւ 2, որ ամէն օր ժամը 2էն 10 քաղ է։ 9—25

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ց. ՊԱՐՍԵՂԵԱՆ